ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΤΟΣ Β'. | ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 7 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1882 | ΑΡΙΘ. 21

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. — Ἡ Βουλή. — Ἡ μονομαχία (1877). — Ἡ Ἀλβανία καὶ ὁ Σκενδέρβεης. — Ἀστυπολιορκία τῆς Φλωρεντίας.

Η ΒΟΥΛΗ

Ὅσῳ πλησιάζει ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους θὰ συνέλθωσι, τόσῳ ὁ μεταξὺ τῶν κομμάτων ἀγὼν σφοδρότερος καθίσταται, προμηνύων βουλευτικὰς σκηνάς, δι' ἃς ἴσως θὰ ἀναγκασθῶμεν νὰ καλύψωμεν τὸ πρόσωπον ἐξ αἰσχύνης.

Πόσαι ἐλπίδες δὲν ἀναπτεροῦνται κατὰ τὴν προσέγγισιν τῆς φοβερᾶς ταύτης ἡμέρας! Πόσοι φόβοι δὲν καταλαμβάνωσι τὰς καρδίας τῶν ἐποφθαλμιώντων τὴν πραγμάτωσιν προσφιλῶν σχεδίων! Διότι— διατί νὰ τὸ κρύψωμεν; —ἡ ἔναρξις τῶν βουλευτικῶν ἐργασιῶν παρ' ἡμῖν ἀντιστοιχεῖ πρὸς ἐκκύβευσιν λαχείου. Οἱ πολιτικοὶ ἡμῶν ἄνδρες εἶναι αὐτόχρημα παῖκται, πρὸς τὴν κατάληψιν τῆς ἐξουσίας ὡς πρὸς μόνον κέρδος ἀποβλέποντες.

Μῆνες ἐπὶ μηνῶν παρῆλθον, ἀπὸ τῆς λήξεως τῆς προηγουμένης συνόδου, καὶ οἱ τοῦ λαοῦ ἀντιπρόσωποι, καὶ οἱ ἐνταῦθα μείναντες, καὶ οἱ εἰς τὰς ἐπαρχίας αὐτῶν ἐπιστρέψαντες, ἀντὶ νὰ μελετήσωσι τὰς ἀνάγκας τοῦ ὑπ' αὐτῶν ἀντιπροσωπευομένου λαοῦ, ὅπως ἐπανελθόντες ἐνταῦθα δυνηθῶσι νὰ προτείνωσιν ἢ νὰ ὑποστηρίξωσι τὰ πρὸς θεραπείαν αὐτῶν καταλληλότερα μέτρα, ἠσχολήθησαν: οἱ μὲν φίλοι τῆς κυβερνήσεως εἰς τὴν διὰ τῶν λεγομένων ρουσφετίων ἐπέκτασιν τῆς ἐπιρροῆς των, οἱ δὲ ἐχθροί της εἰς τὴν διὰ μυρίων θεμιτῶν καὶ ἀθεμίτων μέσων ὑπόσκαψιν τῆς ἐπαρχιακῆς ἐπιρροῆς τῶν ἀντιπάλων των.

Εἶναι οἰκτρὰ ἡ εἰκὼν αὕτη· ἀλλὰ δυστυχῶς ἀληθής. Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν ὁ πολιτικὸς ἡμῶν βίος. Ἅπαντες οἱ παρ' ἡμῶν πολιτευταὶ εἰς τὴν αὐτὴν ἀθλίαν πολιτικὴν Σχολὴν ἀνετράφησαν. Τὸ δὲ λυπηρότερον, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ λαός, ἐθισθεὶς πλέον εἰς τὰ πολιτικὰ ταῦτα ταχυδακτυλουργήματα, καίτοι ὑφιστάμενος τὸ βάρος καὶ τὰς συνεπείας τῆς τοιαύτης καταστάσεως, νομίζει ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ φυσικὴ φορὰ τῶν πραγμάτων, νόσος ἀνίατος μετὰ τῆς ἐλευθερίας συνυπάρχουσα, καὶ ὡς ἐκ τούτου ὅτι πᾶσα πρὸς βελτίωσιν τῶν κακῶς κειμένων, πρὸς μεταρρύθμισιν τῆς πολιτικῆς ἀνατροφῆς, ἐργασία εἶναι ἄντικρυς ματαιοπονία, ὀνειροπόλημα ἐν παθολογικῇ καταστάσει διατελούντων ἐγκεφάλων.

Ἐν τούτοις ἡ πολιτικὴ γάγγραινα προοδεύει, κατατρώγουσα ἠρέμα τὸ κοινωνικὸν σῶμα, καὶ ὅταν πλέον ἐπέλθῃ ἡ φοβερὰ στιγμή, καθ' ἣν θὰ ἀνοίξωμεν τοὺς ὀφθαλμούς, θὰ ἐννοήσωμεν ὅτι οὐδεμία ἐγχείρησις, οὐδὲν ἡρωϊκὸν φάρμακον ἰσχύει νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὸν νοσοῦντα τὴν ὑγείαν καὶ τὴν ζωήν.

Ἀπὸ τοιούτων σκέψεων ὁρμώμενοι, οὐδὲν περιμένομεν ἐκ τῆς ἐρχομένης ἤδη Βουλῆς. Καὶ ἡ σύνοδος αὕτη θὰ παρέλθῃ, ὡς τόσαι ἄλλαι, ἄνευ πρακτικοῦ ἀποτελέσματος. Θὰ ψηφισθῇ ἴσως ὁ προϋπολογισμὸς καὶ ἄλλοι τινὲς

νόμοι, ἀλλὰ συζητηθέντες, οὐχὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῶν κοινῶν συμφερόντων, ἀλλ'ὑπὸ τὴν ἐπίρροιαν τοῦ φατριαστικοῦ πνεύματος. Θὰ ἐκφωνηθῶσι σχοινοτενεῖς λόγοι, οὐχὶ ἐκ καρδίας πονούσης τὴν χώραν ἀπορρέοντες, ἀλλὰ ρητορικὰ γυμνάσματα ὑπὸ τῶν συμφερόντων τῆς φατρίας ὑπαγορευόμενα. Θὰ κεραυνωθῶσι κυβερνητικαὶ καταχρήσεις, πραγματικαὶ ἢ ἰδανικαί, οὐχὶ ὑπ' ἀνδρῶν ζητούντων διὰ τούτου νὰ θέσωσι φραγμὸν εἰς τὴν πλημμυρίζουσαν ἡμᾶς πολιτικὴν φαυλότητα, ἀλλ' ὑπὸ πολιτευτῶν κατατρυχομένων ὑπὸ τοῦ φθόνου καὶ τῆς λύσσης,διότι δὲν ἦσαν αὐτοὶ οἱ τὰ καταγγελλόμενα διαπράξαντες. Θὰ ἀκούσωμεν ἐγκαθέτων χειροκροτήματα ἢ ἀποδοκιμασίας. Θὰ ἀνταλλαχθῶσι ὑπὸ τὸν ἀντιπάλων εἰρωνεῖαι καὶ εὐφυολογήματα, πιθανὸν δὲ καὶ ὕβρεις κα ἀπειλαί, καὶ στιγματισμοὶ ἐγκολαπτόμενοι ἐπὶ προσώπων, ἅτινα δὲν ἔμαθον νὰ ἐρυθριῶσιν, ἔστω καὶ ὑποκρινόμενα. Καὶ ἐπὶ τέλους ποῖον τὸ ἐξαγόμενον; Θὰ ἐπέλθῃ ἡ λῆξις, οἱ κκ βουλευταὶ θὰ ἀποσυρθῶσιν εἰς τὰς ἑστίας των, τὰ πάντα θὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν προτέραν θέσιν,καὶ ὁ πτωχὸς λαὸς θὰ πληρώσῃ τὰ ἔξοδα τῆς παιχθείσης ἐπ' ὀνόματί του κωμῳδίας, καταδικαζόμενος προσέτι ν' ἀκούῃ τὰς ἀρὰς καὶ τὰ ἀναθέματα τῶν ἐν τῷ περὶ ὑπάρξεως τούτῳ ἀγῶνι ἡττηθέντων.

Καὶ τοῦτο λέγεται συνταγματικὴ πολιτεία! καὶ ἐκ τῆς τοιαύτης πολιτείας περιμένει ὁ ἑλληνικὸς λαὸς τὴν εὐημερίαν του! Καὶ διὰ τοιοῦτον πολιτικὸν ὀργανισμὸν ἐγένοντο ἐπαναστάσεις καὶ ἐχύθησαν αἵματα!..

Ὁποία ἀπλοϊκότης! **Π.**

Η ΜΟΝΟΜΑΧΙΑ
(1877)

«Le duel merite cet honneur, ou plutôt cet excès »d'indignité; car... c'est une action que la mo»rale, la philosphie, je dirai plus, le bon sens »populaire, réprouvent et condamnent également.»
(PUJOS).

Εἷς τῶν ἱκανωτέρων ἀξιωματικῶν τοῦ στρατοῦ ἐφονεύθη κατ' αὐτὰς ἐν μονομαχίᾳ. (¹)

¹) Ἡ διατριβὴ αὕτη ἐγράφη ὅτε ἐφονεύθη ἐν μονομαχίᾳ ὁ ἀτυχὴς Βούρβαχης.

Τίς ἐφόνευσεν αὐτόν;

Ὁ ἀντίπαλός του;

Οὐχί.

Ἀλλά;

Αἱ μωραὶ τῆς κοινωνίας προλήψεις.

Ἐμονομάχησεν ἕνεκα ἀλλοτρίας ὑποθέσεως, οὐδὲ πόρρωθεν ἀφορώσης αὐτῷ. Ἀλλὰ μὴ μονομαχήσας θὰ ἀπεκαλεῖτο δειλός, ἄτιμος· θὰ ἦτο τὸ ἀντικείμενον τῶν χλευασμῶν παντὸς θέλοντος νὰ ἐπιδεικνύῃ πνεῦμα, παντὸς τιμητοῦ τῶν καφενείων καὶ τῶν συναναστροφῶν. Οἱ δὲ *τίμιοι*, οἱ κολακεύοντες καὶ περισαίνοντες τοὺς κοινωνικοὺς λῃστάς, θὰ τὸν ἀπέφευγον ὡς ἄνθρωπον κηλιδοῦντα τὴν ὑπόληψιν τῶν μετ' αὐτοῦ συναναστρεφομένων. Προσηνέχθη λοιπὸν θῦμα εἰς τὸν βωμὸν τῶν κοινωνικῶν προλήψεων.

Ἡ κοινωνία ἐλυπήθη ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ ἀξιωματικοῦ τούτου· ἀγανακτήσασα κατὰ τοῦ ἀντιπάλου του, κατηράσθη αὐτὸν καὶ ζητεῖ ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλήν του.

Ὤφειλε μᾶλλον νὰ καταρασθῇ ἑαυτὴν καὶ τὰς περὶ τιμῆς ἀνοήτους ἰδέας της.

Εἰς τί ἔπταισεν ὁ φονεύσας;

Οὗτος οὐδὲν ἄλλο ἔπραξεν ἢ ὅ,τι ἡ κοινωνία ἐπέβαλεν αὐτῷ, ἢ ὅ,τι καὶ αὐτοὶ οἱ σήμερον κατηγοροῦντες αὐτοῦ καὶ καταρώμενοι θὰ ἔπραττον, εὑρεθέντες ἐν τῇ θέσει του. Συνεμμορφώθη πρὸς τὰς κοινῇ περὶ τιμῆς παραδεδεγμένας ἰδέας.

Ἐνόσῳ ἡ κοινωνία πιστεύει καὶ κηρύσσει ὅτι ἡ τιμὴ καὶ τὸ δίκαιον ὑπάρχουσιν, οὐχὶ ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῶν ἀμοιβαίων καθηκόντων, ἀλλ' ἐπὶ τῆς αἰχμῆς τοῦ ξίφους καὶ ἐν τῷ στομίῳ τοῦ πιστολίου, οὐδέποτε θὰ παύσῃ θρηνοῦσα τοιαῦτα θύματα.

Ὀλίγιστοι εἶναι οἱ δυνάμενοι νὰ περιφρονήσωσι τὰς ἐπικρατούσας προλήψεις καὶ ν' ἀντιμετωπίσωσιν ἀταράχως τὸν χλευασμὸν καὶ τὴν περιφρόνησιν τῶν μωρῶν. Οὐδέποτε δὲ θὰ λείψωσιν ἐκ τῆς κοινωνίας οἱ κολακευόμενοι ὅτι παίζουσι πρόστυπον *Ἀρετιάν*, ἀποστέλλοντες δύο μάρτυρας ἢ προκλητικὸν ἐπισκεπτήριον εἰς τὴν πρώτην περίστασιν.

Ὥς ἐκ τούτου, ἡ δημοσιογραφία ἔχει καθῆκον νὰ καταπολεμήσῃ σφοδρῶς τὴν ὀλεθρίαν ταύτην πρόληψιν πρὶν ἢ αὕτη θέσει καὶ παρ' ἡμῖν βαθυτέρας τὰς ρίζας, ὅπως θεραπεύσῃ κακὸν ἀπειλοῦν νὰ λάβῃ διαστάσεις μεγάλας καὶ, ἀνατρέπον ἅρδην πᾶσαν ὀρθὴν περὶ δικαίου καὶ τιμῆς ἰδέαν, ν' ἀνατρέψῃ αὐτῆς ταύτης τῆς κοινωνίας τὰ θεμέλια.

Δυστυχῶς ἡ δημοσιογραφία παρημέλησεν ἄχρι τοῦδε τὸ καθῆκον τοῦτο. Τὴν ἐναντίαν μάλιστα ἐτράπη ὁδὸν καί, ἀντὶ νὰ καταπολεμήσῃ, ὑπέθαλψε τὴν πρόληψιν ταύτην, εἴτε ἐπιδεικτικῶς δημοσιεύουσα τὰ περὶ μονομαχίας συνταασσόμενα πρωτόκολλα καὶ τὰς ἐπὶ τούτῳ ἀνταλλασσομένας ἐπιστολάς, εἴτε καὶ ἐπικροτοῦσα εἰς τὰς τοιαύτας ἀνηθίκους καὶ παραλόγους προκλήσεις.

Ἐπικροτοῦσα;

Ναί.

Πρὸ μικροῦ ἔτι,μαθητὴς ἕλλην ἐν Παρισίοις προὐκάλεσεν εἰς μονομαχίαν γάλλον δημοσιογράφον, ὡς ἐξυβρίσαντα τὴν Ἑλλάδα καὶ τοὺς Ἕλληνας.

Ἡ παρ' ἡμῖν δημοσιογραφία ἐπεκρότησεν εἰς τὴν πρᾶξιν ταύτην τοῦ νέου Ἕλληνος, ἀποκαλέσασα αὐτὴν *ἡρωϊσμὸν* καὶ *ἐκπλήρωσιν καθήκοντος*, ἐνῷ ὤφειλε νὰ τὴν ἀποκαλέσῃ *μωρίαν*, καὶ νὰ παρατηρήσῃ εἰς τὸν νέον ἐκεῖνον Rodomonte ὅτι προκαλέσας τὸν γάλλον δημοσιογράφον ἀπέδειξεν *ἴσως* καλὴν θέλησιν—καὶ λέγω ἴσως, διότι αἱ τοιαῦται προκλήσεις ἔχουσι κατὰ τὸ πλεῖστον αἰτίαν τὴν *ἐπίδειξιν* καὶ τὴν *κουφότητα*—οὐδὲν ὅμως ἀνῄρεσεν ἢ ἠδύνατο ν' ἀναιρέσῃ τῶν κατὰ τῆς Ἑλλάδος γραφέντων, ἅτινα μόνον διὰ τῆς λογικῆς καὶ τῶν πραγμάτων ἔδει ν' ἀναιρεθῶσιν, οὐχὶ δὲ διὰ τοῦ πιστολίου, ὅπερ οὐδὲν ἀναιρεῖ ἢ μόνον τὴν ζωήν, οὐδὲν ἀποδεικνύει ἢ μόνον τὴν περὶ τὸ σκοπεύειν ἱκανότητα τοῦ πυροβολοῦντος.

Ὑπῆρξαν ἐποχαί, καθ' ἃς ἡ μονομαχία ἐθεωρεῖτο ὡς μέσον ἀποδείξεως τῆς ἀθωότητος καὶ τοῦ δικαίου, ἐπεβάλλετο δὲ ὡς τοιοῦτο ὑπὸ τῶν νόμων. Ἀλλ' αἱ ἐποχαὶ ἐκεῖναι ἦσαν ἐποχαὶ βαρβαρότητος καὶ ἀμαθείας, καθ' ἃς οἱ ἄνθρωποι ἐπίστευον ὅτι ὁ Θεὸς ἐπεμβαίνει εἰς τὴν πάλην καὶ χορηγεῖ τὴν νίκην εἰς τὸν ἔχοντα τὸ δίκαιον. Οὕτως, ὁ λῃστὴς ἐξήρχετο περιστερᾶς ἀγνότερος, ἂν κατώρθου νὰ φονεύσῃ τὸν κατηγορήσαντα αὐτοῦ· ὑπῆρχον δὲ ἐξ ἐπαγγέλματος ξιφομάχοι, οἵτινες πᾶν εἶδος ἐγκλήματος ἀτιμωρητὶ διέπραττον.

Τοιαύτη βεβαίως ἀπονομὴ τῆς δικαιοσύνης δὲν ἠδύνατο ν' ἀνθέξῃ ἄχρι τέλους; εἰς τὸ φῶς τῆς ἐπιστήμης. Δυστυχῶς ὅμως, ἐφ' ᾧ ἐξέλιπεν ἡ αἰτία, τὰ ἀποτελέσματα δὲν ἐξέλιπον ἔτι ριζηδόν, διότι ἐγένοντο ἔθιμα, καὶ τὰ ἔθιμα πολλάκις κατισχύουσι τῆς λογικῆς.—Ἐξέλιπεν ἡ ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς ἀπόδειξις τῆς ἀθωότητος καθιερωμένη μονομαχία, διατηρεῖται ὅμως ἡ ὑπὸ τῆς κοινωνίας ὡς ἱκανοποίησις τῆς τιμῆς ἐπιβαλλομένη!

Τὰς τοιαύτας μονομαχίας ἠγνόουν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ Ρωμαῖοι. Αἱ κατὰ τοὺς μυθολογικοὺς καὶ ἡρωϊκοὺς χρόνους τῶν δύο τούτων λαῶν ἀναφερόμεναι οὐδὲν τὸ κοινὸν ἔχουσι πρὸς τὰς σημερινάς. Κακῶς δὲ συγχέουσι ταύτας τινές. Ἡ κοινωνία δὲν εἶναι στρατόπεδον. Οὐδαμοῦ δὲ τῆς ἑλληνικῆς καὶ ρωμαϊκῆς ἀρχαιότητος θὰ ἀπαντήσῃ τις μονομαχίας δι' ἰδιωτικὰς αἰτίας, οἷαι αἱ σήμερον γινόμεναι. Τούτων ἴχνη ἀπαντῶσι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις γερμανοῖς καὶ φράγκοις, ἤτοι παρὰ λαοῖς βαρβάροις καὶ ἀγρίοις. Πρῶτος ὁ βασιλεὺς τῆς Βουργωνδίας Gondebald καθιέρωσεν αὐτὰς ἐν Γαλλίᾳ ὡς νομικὴν ἀπόδειξιν εἰς τὰς μεταξὺ τῶν ἰδιωτῶν ἔριδας, ὁρμηθεὶς εἰς τοῦτο ἐκ τῆς ἐπικρατούσης τότε ψευδορκίας. Ὁ νόμος Gombette, δημοσιευθεὶς κατὰ τὸ 501 μ. χ. ἐκανόνιζε τὸν τρόπον τῆς διεξαγωγῆς τῶν τοιούτων μονομαχιῶν, αἵτινες ἐκαλοῦντο *θεοδικίαι* (jugement du Dieu.) Ὁ δὲ Καρολομάγνος συμπεριέλαβε ταύτας ἐν ταῖς προσθήκαις αὐτοῦ εἰς τὸν *Σαλικὸν Νόμον*.

Πρὸς ἀπόδειξιν τῆς θηριωδίας, ἥτις ἐπεκράτει κατὰ τὰς *θεοδικίας* ταύτας, ἀναφέρω τὰ ἑξῆς ἐκ τοῦ συγγράμματος Les Dames Galantes:

«Ἡ ἐπιείκεια δὲν ἔχει χώραν ἐνταῦθα. Ὁ εἰσερχόμενος ἐν τῷ περιφράγματι πρέπει νὰ νικήσῃ ἢ νὰ ἀποθάνῃ, οὐδέποτε ὅμως νὰ παραδοθῇ, διότι ὁ νικητὴς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διαθέσῃ περὶ τῆς τύχης τοῦ ἡττηθέντος κατὰ βούλησιν· δύναται νὰ τὸν σύρῃ εἰς τὸ χῶμα, νὰ τὸν ἀπαγχονίσῃ, νὰ τὸν καύσῃ, νὰ τὸν κρατήσῃ αἰχμάλωτον· ἐν ἑνὶ λόγῳ νὰ τὸν θεωρῇ ὡς ἴδιον *κτῆμα*.... Ἂν πατὴρ ἀποδώσῃ εἰς τὸν υἱόν του ἔγκλημα ἀτιμάζον αὐτόν, ὁ υἱὸς δύναται νὰ προκαλέσῃ τὸν πατέρα του εἰς μονομαχίαν, διότι τὸ κακὸν ὅπερ ἔπραξεν αὐτῷ ὁ πατήρ του ἀτιμάζων αὐτὸν εἶναι μεῖζον τοῦ ἀγαθοῦ τῆς ζωῆς ἣν ἔδωκεν αὐτῷ.»

Τί; δὲν φρίττει ἀναγινώσκων ταῦτα;...

Μόλις ἐπὶ Φιλίππου τοῦ Ὠραίου κατὰ τὸ 1296 ἤρξατο ἡ κατὰ τῶν θεοδικιῶν ἀντίδρασις. Ἀπαγορευθεῖσαι τέλος ὑπὸ τοῦ ἁγίου Λουδοβίκου, δὲν ἐξέλιπον αὗται ὁλοσχερῶς ἢ κατὰ τὸν ΙΣΤ'. αἰῶνα ἐπὶ Ἑρρίκου τοῦ Β'.

Ἀλλ' αἱ μονομαχίαι τῆς τιμῆς διετηρήθησαν!

Κατὰ τὸ 1560, αἱ ἐν Αὐρηλίᾳ συνελθοῦσαι γενικαὶ συνελεύσεις συνέταξαν ἀναφορὰν πρὸς τὸν τότε βασιλέα Κάρολον Θ'. ζητοῦσαι τὴν αὐστηρὰν τιμωρίαν τῶν μονομαχούντων. Ἐπὶ δὲ Ἑρρίκου Δ'. Λουδοβίκου ΙΓ'. καὶ Λουδοβίκου ΙΔ'. αἱ μονομαχίαι

διὰ βασιλικῶν διαταγμάτων ἀφωμοιώθησαν πρὸς τοὺς φόνους καὶ ἐτιμωροῦντο διὰ κεφαλικῆς ποινῆς. Καὶ ὅμως ἡ αὐστηρότης αὕτη οὐδὲν ἔσχεν ἀποτέλεσμα. Ἐν διαστήματι δεκαοκτὼ ἐτῶν ἀπὸ τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναβάσεως Ἑρρίκου τοῦ Δ'.—κατὰ τὸν ἱστορικὸν Estoile—τετρακισχίλιοι εὐπατρίδαι ἐφονεύθησαν ἐν μονομαχίαις. Τοιαύτη εἶναι ἡ ἰσχὺς τῶν ἐθίμων καὶ τῶν προλήψεων!...

Παρ' ἡμῖν τοιοῦτο ἔθιμον δὲν ὑπῆρχεν, ἤρξατο ὅμως ἐπ' ἐσχάτως λεληθότως πως εἰσαγόμενον χάρις εἰς τὰ μυθιστορήματα, ἅτινα περιβάλλουσι τοὺς μονομάχους δι' αἴγλης ἐπιζήλου.

Ἰδοὺ λοιπὸν καὶ παρ' ἡμῖν τὸ λείψανον τοῦτο τῶν τῆς βαρβαρότητος χρόνων, ἡ καθ' ἑρωσις αὕτη τοῦ *δικαίου τοῦ ἐπιδεξιωτέρου*, ἐγκαθιδρύεται, εἰς κοινωνικὸν νόμον οὕτως εἰπεῖν ἀναγραφόμενον.

Εἶναι τῇ ἀλθείᾳ, λίαν περίεργος ἡ λογικὴ τῆς κοινωνίας!

Ὁ διὰ τῆς βίας ἀφαιρῶν τὴν περιουσίαν τοῦ ἄλλου καλεῖται ὑπ' αὐτῆς *λῃστής*· ὁ διὰ τῆς τέχνης καὶ τῆς ἐπιδεξιότητος ἀφαιρῶν τὴν ζωὴν τοῦ ἄλλου θεωρεῖται *ἥρως!*

Ἡ *αὐτοδικία* κατηγορεῖται, στιγματίζεται, τιμωρεῖται· ἡ δ' οἰκτίστη τῶν αὐτοδικιῶν, ἡ μονομαχία, μεθ' ὅλας αὐτῆς τὰς οἰκτρὰς συνεπείας, γεραίρεται καὶ ἀναγράφεται ὡς ἡ φρουρὸς τῆς τιμῆς καὶ ἡ ἐπισφράγισις τοῦ δικαίου.

Ἑτέρα ἀντίφασις!... Ἐνῷ προκειμένου περὶ ζωῆς τοῦ ἀτόμου, ἔστω καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀνεγνωρισμένου καὶ ἐπικεκηρυγμένου λῃστοῦ, ἡ κοινωνία δὲν ἐμπιστεύεται αὐτὴν εἰς τὴν κρίσιν ὀλίγων νομομαθῶν ἀντιπροσωπευόντων τὸν νόμον, ἀλλ' εἰδικὰ συνιστᾷ δικαστήρια ὀφείλοντα νὰ συμβιβάζωσι τὰς νομικὰς ἀποδείξεις πρὸς τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς κοινῆς συνειδήσεως,—ἀναγνωρίζει, καὶ δικαιολογεῖ, καὶ ἐπιβάλλει μάλιστα τὰς μονομαχίας, καθιεροῦσα οὕτω κατήγορον καὶ δήμιον αὐτὸ τὸ ἐνδιαφερόμενον ἄτομον, δικαστὴν δὲ τὴν αἰχμὴν ἑνὸς ξίφους ἢ τὴν σφαῖραν ἑνὸς πιστολίου!...

Ἂν τοῦτο δὲν ἦναι παραφροσύνη, τί ἄλλο εἶναι πρὸς Θεοῦ;..

Ἡ μονομαχία, οὔτε εἶναι, οὔτε δύναται νὰ θεωρηθῇ, λογικῶς ἐξεταζομένη, ὡς μέσον ἱκανοποιήσεως προσβληθείσης τιμῆς. «Ῥέον αἷμα ἢ ἠκρωτηριασμένον πτῶμα εἶναι βδελυρὰ ἱκανοποίησις», ὡς λέγει ὁ Ἰουβενάλης, ἂν ὁ ἀδικηθεὶς θριαμβεύσῃ· εἶναι προσθήκη ἀποτροπαίου ἐγκλήματος εἰς τὴν ὕβριν, ἂν θριαμβεύσῃ ὁ ἀδικήσας.

Ἡ μονομαχία κατεδικάσθη ἀμετακλήτως ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης. Φιλόσοφοι καὶ νομοδιδάσκαλοι ἀπεφάνθησαν κατ' αὐτῆς.

«Ἡ μονομαχία, λέγει ὁ Garnier, ἐν τῷ φιλοσοφικῷ αὐτοῦ ἐγχειριδίῳ,, εἶναι ματαιοδοξία, ἀνόητος ἐπίδειξις ἱπποτισμοῦ, εἶναί τι πλαστόν· μεθ' ὅσα δὲ καὶ ἂν λέγωσιν οἱ θιασῶται αὐτῆς, οὐδέποτε δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς φυσικὸν μέσον ἐκδικήσεως ἢ τιμωρίας.»

«Ἡ ἐκδίκησις καὶ ἡ μονομαχία, λέγει ὁ Portalis, θέτουσι τοὺς πολίτας ἐκτὸς τοῦ νόμου καὶ τῆς κοινωνίας.... εἶναι δὲ ἀσυμβίβαστοι πρὸς τὴν ὕπαρξιν κυβερνήσεως προστατευούσης τὰ νόμιμα δικαιώματα καὶ τὴν ἀτομικὴν ἀσφάλειαν πάντων.»

«Ὁ πολιτισμός, λέγει ὁ Helie, πρέπει ν' ἀποκηρύξῃ τὴν μονομαχίαν.»

Ὁ Beranger χαρακτηρίζει αὐτὴν ὡς παραγνώρισιν τῶν δικαιωμάτων τῆς τε κοινωνίας καὶ τῆς ἐν ἰσχύϊ δικαιοσύνης.

«Ἡ μονομαχία, λέγει ὁ Dupin, εἶναι ἴδιον τῶν ἀγρίων. Δὲν εἶναι τὸ δίκαιον, εἶναι ὁ λόγος τοῦ γενναιοτέρου, τοῦ ἐπιδεξιωτέρου, καὶ ἐνίοτε τοῦ αὐθαδεστέρου.... Ἡ θεωρία τῆς μονομαχίας εἶναι ἡ ἀνατροπὴ τῆς νομικῆς τάξεως.»

Ὁ La Bruyère λέγει ὅτι ἡ μονομαχία εἶναι συρμός, ὅστις ἐνασκεῖ εἰδεχθῆ τυραννίαν, ἀπονέμων τιμὰς καὶ δόξαν εἰς πρᾶξιν *μωρὰν καὶ ἀλλόκοτον*.

«Θέλετε νὰ ἦσθε ἐλεύθεροι; ἀνακράζει διάσημος δημοσιογράφος ὁ Loustalot; ἀποπτύσατε τὴν μονομαχίαν. Αὕτη εἶναι ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν ἐλευθερίαν. Καὶ τῷ ὄντι! Τί εἶναι ἡ ἐλευθερία τοῦ πολίτου, ὅταν ὁ τυχὼν παράφρων, ὁ τυχὼν κακοῦργος ἔχει τὸ δικαίωμα ὅπως τὸν ἐξαναγκάζῃ ἐπὶ ποινῇ ἀτιμώσεως νὰ διακινδυνεύῃ τὴν ζωήν του;»

«Καθ' ἣν ἐποχὴν ζῶμεν, λέγει ἕτερος ἐπίσης διακεκριμένος δημοσιογράφος ὁ Girardin, ἡ μονομαχία εἶναι ἀναχρονισμός. Αὕτη ἀνήκει εἰς ἄλλην ἐποχήν, εἰς ἤθη καὶ ἰδέας, αἵτινες νῦν δὲν ὑπάρχουσιν. Ἡ μονομαχία εἶναι *λάθος* τῆς ἡμετέρας ἀνατροφῆς, καθ' οὗ ἡ *πεῖρα* διαμαρτύρεται. Εἰς τὸν ἐξευτελισμὸν τῆς ὕβρεως, ἂς ἀντιτάξῃ ἕκαστος μετ' ἠρεμίας τὴν ὑπεροχὴν τῆς περιφρονήσεως. Ὅταν τις ἦναι *τίμιος* ἄνθρωπος, ὅταν δὲν ἔχῃ *αἰσχη* νὰ καλύψῃ διὰ τοῦ τραύματος, ὅταν αἱ *πράξεις* του δὲν τὸν ἀναγκάζωσι νὰ κρυβῇ ὄπισθεν τῆς σφαίρας ἑνὸς πιστολίου, ἂς ἐκδικηθῇ τὸν *ἄθλιον*, ὅστις τὸν ἐξύβρισεν, ἀναγκάζων αὐτὸν νὰ διπλασιάσῃ τὴν ὕβριν. Ὅσῳ περισσότερον ὁ ὑβρίζων ὑπερβῇ τὸ μετρον, τόσῳ

λύψῃ διὰ τοῦ τραύματος, ὅταν αἱ *πράξεις* του δὲν τὸν ἀναγκάζωσι νὰ κρυβῇ ὄπισθεν τῆς σφαίρας ἑνὸς πιστολίου, ἂς ἐκδικηθῇ τὸν *ἄθλιον*, ὅστις τὸν ἐξύβρισεν, ἀναγκάζων αὐτὸν νὰ διπλασιάσῃ τὴν ὕβριν. Ὅσῳ περισσότερον ὁ ὑβρίζων ὑπερβῇ τὸ μέτρον, τόσῳ βεβαιότερος εἶναι ὁ ὑβριζόμενος περὶ τῆς ἐκδικήσεώς του. Καὶ ἂν ἡ κοινὴ γνώμη ἦτο κατ' ἀρχὰς ὑπὲρ τοῦ ὑβριστοῦ, δὲν θὰ βραδύνῃ νὰ κηρυχθῇ κατ' αὐτοῦ. Τότε ἡ ἱκανοποίησις τοῦ ὑβρισθέντος ἔσεται πλήρης καὶ μείζων ἢ ἂν ἔρρεε τὸ αἷμα. Πᾶσα μονομαχία περαιουμένη ἄνευ τραύματος εἶναι *γελοία*. Πᾶσα μονομαχία περαιουμένη διὰ τοῦ θανάτου ἑνὸς τῶν ἀντιπάλων εἶναι *οἰκτρά*. Ἡ μονομαχία εἶναι παραφροσύνη· εἶναι ἡ ἀνταρσία τῆς ἀλογίας κατὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου· εἶναι ὁ τελευταῖος ἀγὼν τῆς βαρβαρότητος κατὰ τοῦ πολιτισμοῦ· εἶναι ἀναχρονισμός.»

«Ἡ μονομαχία, λέγει ὁ Bouillet, παραβιάζει τὸν πρώτιστον νόμον τῶν πεπολιτισμένων κοινωνιῶν, ὅστις ἀπαγορεύει τὴν αὐτοδικίαν. Εἶναι αὐτοκτονία καὶ φόνος, βυθίζει δὲ τὰς οἰκογενείας εἰς τὸ ἄλγος καὶ τὴν ἀπελπισίαν. Ἐξαρτᾷ τὴν *τιμὴν* καὶ τὸ *δικαίωμα* ἐκ τυχαίου διαξιφισμοῦ, ἢ ἀνδεικνύει θριαμβεύοντας τοὺς ἐξ ἐπαγγέλματος μονομάχους.»

Ὁ Ρουσσώ, διὰ τῆς χαρακτηριζούσης αὐτὸν φλογερᾶς εὐγλωττίας, λέγει: «Ἡ μονομαχία εἶναι θηριώδης πρόληψις, ἐξαρτῶσα πάσας τὰς ἀρετὰς ἀπὸ τῆς αἰχμῆς τοῦ ξίφους, καὶ κατάλληλος μόνον πρὸς μόρφωσιν *γενναίων κακούργων*.... καθιεροῦσα: ὅτι δὲν εἶναί τις πλέον μοχθηρός, ἄτιμος, συκοφάντης, ἀλλ' ἀπεναντίας εὐγενής, φιλάνθρωπος, τίμιος, ἀρκεῖ ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἐπίσταται τὴν τέχνην τοῦ ξιφομαχεῖν:—καὶ ὅτι τὸ ψεῦδος μεταβάλλεται εἰς ἀλήθειαν, ἡ κλοπὴ νομιμοποιεῖται, ἡ προδοσία εἶναι τίμιον, ἡ ἀπιστία ἐπαινετόν, ὅταν ταῦτα ὑποστηρίζωνται διὰ τοῦ ξίφους.»

Ἡ δὲ ἐσχάτως ἐκδοθεῖσα Lega Cosmica, περιοδικὸν ἀντιπροσωπεῦον τὰς ἰδέας τοῦ ἐν Ἰταλίᾳ «Κοσμικοφιλανθρωπικοῦ Συνδέσμου», ἐκφράζεται οὕτω πως:

«Ἡ μονομαχία εἶναι πάλη δύο κωφευόντων εἰς τὰς ὑπογορεύσεις τῆς λογικῆς. Οὗτοι προσβάλλουσιν ἀλλήλους δίκην ἀγρίων. Ἂν δὲ ὁ εἷς αὐτῶν δὲν μείνῃ πτῶμα ἐπὶ τοῦ πεδίου, ἀλλὰ μόνον τετραυματισμένος καὶ αἱμοσταγής, σφίγγουσιν ἀλλήλων τὰς δεξιὰς καὶ *ἡ τιμὴ σώζεται*. Μόνη θεραπεία διὰ τοιαύτην παραφροσύνην εἶναι ὁ χλευασμὸς καὶ τὸ φρενοκομεῖον.»

Καὶ αὐτὴ ἡ ῥωμαϊκὴ ἐκκλησία διὰ δύο Συνόδων, τῆς ἐν Βαλεντίᾳ κατὰ τὸ 855 καὶ τῆς ἐν Τριδέντῳ κατὰ τὸ 1563, ἀφώρισε καὶ ἀνεθεμάτισε τοὺς μονομαχοῦντας, ὑπηρετήσασα τοὐλάχιστον κατὰ τοῦτο τὸν ἀγῶνα τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς προόδου.

Ἠναγκάσθην νὰ παραθέσω, δίκην Κόντου, τὰς ἀνωτέρω γνώμας, διότι κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν παρ' ἡμῖν ἔθος, καὶ αἱ καταφανέστεραι ἀλήθειαι, ὅταν δὲν περιβάλλωνται τὸ κῦρος μεγάλων καὶ ἐπιβλητικῶν ὀνομάτων, περιφρονοῦνται καὶ μυκτηρίζονται.

(Ἀκολουθεῖ)

Η ΑΛΒΑΝΙΑ
ΚΑΙ Ο
ΣΚΕΝΔΕΡΒΕΗΣ

(Συνέχεια ἴδε προηγουμένον ἀριθμόν.)

Αἱ προπαρασκευαί του δὲν ἦσαν οὐδὲ κατὰ στιγμὴν ταχύτεραι τοῦ δέοντος, διότι ὁ Ἀλῆ πασᾶς μετὰ 40.000 ἀνδρῶν ἤδη προὐχώρει. Ὁ δὲ μικρὸς τοῦ Σκενδέρβεη στρατὸς συνίστατο ἐξ 7,000 πεζῶν καὶ 8,000 ἱππέων· πλὴν δὲ τούτων ὁ Βρανίλος ἡγεῖτο 3,000 ἀνδρείων. Ἡ στρατηγικὴ ἧς ἐποιήσατο χρῆσιν ἦτο ἰδιάζουσα καὶ ἀποτελεσματική. Οὐδεμία ἐγένετο ἀντίστασις πρὶν ἢ ὁ εἰσβάλλων στρατὸς ἐγκλεισθῇ καλῶς ἐν ταῖς μεταξὺ Διβρῶν καὶ Κροΐας στενοπορίαις, ὅτε, ἔν τινι τόπῳ, ἔνθα δύο σειραὶ ὀρέων περιέκλειον κυκλοειδές τι κοίλωμα, ἀνεπήδησαν αἴφνης ἐκ τῶν βράχων ἔνοπλοι ἄνδρες καὶ ἄτεχνόν τι πυροβολικὸν ἀνεβιβασθὲν ἐπὶ τὰ ὕψη, ἐξεσφενδόνισε τοὺς βαρεῖς λίθους του μὲ καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα ἐπὶ τὰ ἀνίκανα καταστάντα πλήθη ἀνθρώπων τε καὶ ἵππων κάτωθεν αὐτῶν, καὶ θέαμα σφαγῆς ἐπηκολούθησεν, ἧς τὰ ἐξαγόμενα, τὰ ὑπὸ τοῦ Βαρλετίου *) ἱστορούμενα δὲν εἶναι, ἐν τοιαύταις περιστάσεσιν, ὅλως ἀπίθανα. Ὅτε προσεγγιζούσης τῆς νυκτὸς ἡ σφαγὴ ἔπαυσεν, 22,000 πτωμάτων Ὀσμανλίδων λέγεται ὅτι ἔκειντο ἐξηπλωμένα ἐν τῇ δολίᾳ ἐκείνῃ λεκάνῃ τῆς κοιλάδος ἀντὶ μόνον 120 Ἀλβανικῶν ψυχῶν, ἐνῷ 2,000 αἰχμάλωτοι καὶ εἰκοσιτέσσαρες πρᾶσιναι σημαῖαι τοῦ προφήτου ἐμαρτύρουν καὶ ἐκόσμουν τὸν θρίαμβον τῶν χριστιανῶν.

Κατὰ τὴν παλαιὰν συνήθειαν ἡ νίκη ἀνηγγέλθη τοῖς συμμάχοις δι' ἐπιστολῶν δαφνοστεφῶν, τὰ δὲ λάφυρα (πλὴν ὀλίγων πρὸς διανομὴν ὁρισθέντων), ἀνηρτήθησαν μετὰ μεγάλης πομπῆς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, εἰς ἔνδειξιν εὐχαριστίας καὶ λατρείας.

Ὁ Σκενδέρβεης ὅμως δὲν ἀπέβλεψεν ἁπλῶς εἰς

*) Historia de vita et gestis Scenderbi, lib. 11 p. 19.

ἀμυντικὴν ἐνέργειαν. Ἡ εἰρήνη τῆς Σζεγεδίνης μόλις συνομολογηθεῖσα, παρεβιάσθη διὰ παρασπονδίας, τοσοῦτον ἐλεεινῆς ὅσον καὶ ὀλεθρίας, ὁ δὲ σταυροφορικὸς στρατὸς ἐξελαύνων πρὸς ὄλεθρόν του εἰς Βάρναν, προσεκάλεσε τὸν Ἀλβανὸν ἥρωα, ὅστις ἔδραμεν ἵνα τοὺς βοηθήσῃ. Ἐὰν ἡ σχεδιασθεῖσα ἕνωσις κατορθοῦτο, ἡ ἔκβασις τῆς ἐκστρατείας ἤθελεν ἀποβῆ διάφορος, ἡ δὲ πτῶσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κἂν δὲν προϋλαμβάνετο διὰ παντός, τοὐλάχιστον ἤθελε βραδύνει πολύ· ἀλλ' ὁ ἄθλιος Κράλλης τῆς Σερβίας Γεώργιος Βράγκοβιτς, κατώρθωσε νὰ κωλύσῃ τὴν διάβασιν τῶν ἀλβανικῶν στρατευμάτων μέχρι τῆς ὀλεθρίας 10 Νοεμβρίου, ὅτε τοῦ βασιλέως Λαδισλάου φονευθέντος καὶ τοῦ Οὐνιάδου φεύγοντος, οὐδὲν ἄλλο ἔμενε τῷ ἀποτυχόντι τῶν ἐλπίδων συμμάχῳ ἢ νὰ ὑποχωρήσῃ σκυθρωπάζων καὶ πλήρης ἀγανακτήσεως εἰς τὰς ὀχυρὰς θέσεις τῆς πατρίδος του, ἀφ οὗ πρῶτον ἐτιμώρησε τὴν ἁμαρτίαν τοῦ ἀρχηγοῦ ἐκείνου διὰ πυρὸς καὶ μαχαίρας ἐπὶ τῶν πεδίων τῆς Μοράβας.

Μόνος ἐν Εὐρώπῃ καὶ μετὰ τὴν ἀποτυχίαν ἀντιπερισπασμοῦ ἐπιχειρηθέντος ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου, ὁ Σκενδέρβεης ἐξηκολούθει ἔτι νὰ περιφρονῇ τὸν νικηφόρον Σουλτάνον· καὶ μεγάλως ἐνισχύει τὴν φοβερὰν φήμην ἣν ἤδη εἶχεν ἀποκτήσει τὸ ὅτι ὁ Ἀμουράθ κατεδέχθη νὰ πειραθῇ νὰ σαγηνεύσῃ διὰ δελεαστικωτάτων ὑποσχέσεων, πρὶν δοκιμάσῃ ἔτι ἅπαξ κατ' αὐτοῦ τὴν ἰσχὺν τῶν ὅπλων. Ἡ ἀπόρριψις τοῦ προταθέντος συμβιβασμοῦ ἐπήνεγκε διπλῆν εἰσβολήν, ἥτις μόλις ἀρξαμένη ἀπέληξεν εἰς διπλῆν ἧτταν. Ὁ Σκενδέρβεης εἶχε τώρα εὐκαιρίαν, ἧς προθύμως ἐδράξατο, τοῦ νὰ ἐγκύψῃ εἰς τὰς ἐγχωρίους ἔριδας. Διότι καίτοι ἡ προφύλαξις τῆς πατρίδος ἀπὸ ξενικῆς δουλίας ἦτο ἡ πρώτη φροντίς του, δὲν ἦτο ὅμως ἡ μόνη. Λίαν δὲ ῥωμαλέως ἠσχολεῖτο καὶ περὶ τὴν ἔκτασιν τῶν ὁρίων τοῦ κράτους του, καὶ τὴν παραδοχὴν τῆς ἐξουσίας ἐπὶ πασῶν τῶν ἀτιθάσσων φυλῶν, τῶν ὁποίων ἡ φιλοτάραχος ἀνδρία δὲν ἐχρησίμευε τόσον πρὸς κοινὴν ἄμυναν, ὅσον πρὸς ἀμοιβαίαν καταστροφήν. Συνέβη λοιπὸν τῷ 1446 ὁ Λὲκ (Ἀλέξανδρος) Ζαχαρίας, ἄρχων τοῦ Δαυΐνου, πόλεως καθημένης ἐπὶ λόφου ἐγειρομένου ἐπὶ τῶν προσεπιρρύτων (alluvial) πεδιάδων παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δρίνου νὰ φονευθῇ κατὰ δικαταγὴν τοῦ Νικολάου, ἀρχηγοῦ τῆς μεγάλης φυλῆς τῶν Δουκατζίνων, ὅστις ἐφίετο τῆς προσκτήσεως τοιούτου εὐχεροῦς προασπίσματος διὰ τὴν χώραν του. Ἀλλ' εἶχε λησμονήσει τὴν παρουσίαν γείτονος ἐπίσης προθύμου εἰς κατακτήσεις καὶ ταχυτέρου αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐνέργειαν. Κατ' αἴτησιν τῆς μητρὸς τοῦ φονευθέντος ἡ Βενετία (ἡ βασίλισσα τοῦ Ἀδρίου, ἥτις πολλάκις ὠφελήθη ἐκ τῆς εὐνοίας τοῦ ὡραίου φύλου) ἔπεμψεν ἐκεῖσε φρουρὰν ἐκ Σκουτάρεως, ὁ δὲ ἀποτυχὼν τοῦ σκοποῦ δολοφόνος ἐστράφη πρὸς ἱκανοποίησιν πρὸς τὸν ἄρχοντα τῆς Κροΐας. Ὁ Σκενδέρβεης ὅμως εἶχεν ἰδίας ἀξιώσεις ἑτοίμους ἐν εἴδει συνθήκης (ἀληθοῦς ἢ πλαστῆς) δι' ἧς ἡ κληρονομία τοῦ Ζαχαρίου περιήρχετο εἰς αὐτόν, καὶ ὁ Δουκατζῖνος ἐνόησε πολὺ ἀργὰ ὅτι αἱ προσπάθειαι ἀμφοτέρων τῶν ἀντιπάλων ἀπέβλεπον μόνον εἰς τὸ νὰ οἰκειοποιηθῶσι τοὺς καρποὺς τοῦ ἀνωφελοῦς ἐγκλήματός του. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ἐπακολουθήσαντος ἀγρίου πολέμου κατὰ τῆς Βενετίας, ὁ Σκενδέρβεης ἐν παρόδῳ ἐμηδένισεν ἕτερον τουρκικὸν στρατόν, λαβὼν αἰχμάλωτον τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ Μουσταφᾶ πασᾶν, δώδεκα βέηδας καὶ πεντεκαίδεκα σημαίας, ἀλλ' ἀπέτυχε τοῦ νὰ κυριεύσῃ τὴν διαφιλονεικουμένην πόλιν· τὰ δὲ πράγματα ἔβαινον τόσον κακῶς ἐπὶ τῶν συνόρων ἐν ὅσῳ ἔλειπεν, ὥστε ὅτε ἐπέστρεψε, δὲν τῷ ἔμενεν ἄλλο νὰ κάμῃ ἢ νὰ λύσῃ τὴν διετῆ πολιορκίαν καὶ νὰ δράμῃ ἐπὶ τὸ Δυρράχιον ζητῶν ἀπόζημίωσιν ἢ ἐκδίκησιν. Ἡ ἐπίδειξις αὕτη (διότι ὀλίγον τι πλέον ἦτο) κατὰ τῆς καλλίστης τῶν Ἀλβανικῶν κτήσεων, διήγειρε κραυγὴν φόβου καὶ ἀντεκδικήσεως παρὰ τῆς δημοκρατίας. Τοῦτο χύνει περίεργον φῶς ἐπὶ τῆς ἀκηδοῦς πολιτικῆς ἣν ἠκολούθουν τότε αἱ χριστιανικαὶ δυνάμεις, ὧν ἡ ὕπαρξις ἠπειλεῖτο τότε ὑπὸ ὀθωμανικοῦ ἀνεμοστροβίλου· ἡ πρώτη ἄρα ἐπίκλησις τῆς Βενετίας κατὰ τοῦ ὁμολογουμένου προμάχου τῆς χριστιανωσύνης ἔπρεπε νὰ δυευθυνθῇ κατὰ τοῦ ἀμειλίκτου αὐτῆς ἐχθροῦ. Μηνὶ Μαΐῳ 1448, ἐπιστολὴ τῆς Βενετίας προέτρεπεν Ἀμουράθ τὸν Β'. νὰ ἀναγκάσῃ εἰς ὑπακοὴν τὸν ἀποστάτην ὑποτελῆ του, τὸν «Τοῦρκον» τὸν ἐπονομαζόμενον Σκενδέρβεην, ἡ δὲ κοινοποίησις αὕτη ἀναμφιβόλως ἐζωογόνησεν ἀπόφασιν ἤδη γενομένην. Ἐν τούτοις γενναιότεραι καὶ πανουργότεραι συμβουλαὶ ἤρχισαν νὰ ἐπικρατῶσιν ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τοῦ Ἀδρίου· ὁ πανικὸς φόβος παρῆλθεν, εὔλογος δὲ ἀνησυχία διεδέχθη αὐτόν, καὶ κατέστη ἔτι ἅπαξ δῆλον εἰς τὴν Βενετικὴν ὀξύνοιαν ποῦ ἐνέκειτο ὁ ἐπικείμενος καὶ ὀλέθριος κίνδυνος εἰς τὴν ὑπεροχήν της. Ὁ δὲ Σκενδέρβεης καὶ αὐτὸς εἶχε βαρυνθῆ ἄκαρπον ἀγῶνα κατ' ἔθνους οὗτινος τὰ τελικὰ συμφέροντα συνεταυτίζοντο μὲ τὸν σκοπὸν ὅστις ἐνεφώλευεν ἐν τῇ καρδίᾳ του. Φῆμαι

περὶ μεγάλων ὀθωμανικῶν προπαρασκευῶν ἤρχισαν νὰ διαδίδωνται· ὁ Οὐνιάδης ἦτο πάλιν ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης, καὶ τῇ 4 Ὀκτωβρίου 1448, συνθήκη ἀμνηστείας, φιλίας καὶ ἀπὸ κοινοῦ ἀμύνης ὑπεγράφη μεταξὺ τοῦ ἀντάρτου ἀρχηγοῦ καὶ τῶν διπλωματῶν τοῦ Ἁγίου Μάρκου. Διὰ τῶν ὅρων αὐτῆς τὸ Δαΐνον, ἡ πρώτη ἀφορμὴ τῆς ἔριδος, παρεχωρήθη μὲν τῇ Βενετίᾳ, ἀλλ' ὁ Σκενδέρβεης πράγματι ἐκτήσατο τὴν κυριαρχίαν. τῶν Ἀλβανικῶν φυλῶν Ἐπὶ ἐλαφρῷ ὅρῳ τοῦ νὰ προσφέρῃ τέσσαρας ἱέρακας κατ' ἔτος εἰς ἔνδειξιν σεβασμοῦ, ἐξησφάλισεν ἑαυτῷ τὴν κτῆσιν τῆς προγονικῆς κληρονομίας καὶ τῶν ἰδίων αὐτοῦ κατακτήσεων· ἡ δημοκρατία κατέταξεν αὐτὸν μεταξὺ τῶν ὁπλαρχηγῶν της, ἐπὶ μισθῷ ἐτησίῳ 1400 δουκάτων, καὶ δύο ἐρυθρῶν χλαμύδων, ὑπισχνουμένη πρὸς τούτοις νὰ χορηγῇ αὐτῷ ἅλας ἐκ τῶν ἁλικῶν τοῦ Δυρραχίου, τῷ δὲ πενθερῷ αὐτοῦ Ἀριανίτῳ Κομνηνῷ σῖτον ἐκ τῶν ἀποθηκῶν αὐτῆς· διὰ δὲ τῶν ὅρων προτέρας συμφωνίας ἡ Βενετικὴ χώρα ἤθελε τῷ παρέχει ἄσυλον ἐν περιπτώσει ἀνηκέστου συμφορᾶς. (ἀκολουθεῖ.)

Η ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΤΗΣ ΦΛΩΡΕΝΤΙΑΣ

(BELLA STROZZI)

ΕΚ ΤΟΥ ΓΑΛΛΙΚΟΥ

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον ἀριθμόν.)

Ἡμίσειαν ὥραν μετὰ τοῦτο ὁ Φράγκης συνερχόμενος ἐκ τῆς λιποθυμίας ἔφερε τὴν χεῖρα εἰς τὸ στόμα διὰ νὰ ἀπομακρύνῃ τὸν ῥοῦν τοῦ αἵματος, ὅπερ ἐπλήρου αὐτό· δύο ἢ τρεῖς ὀδόντες ἔπεσαν καὶ ψηλαφῶν τὰ χείλη του δὲν ἐδυνήθη νὰ κρατήσῃ τὸν στεναγμόν, διότι ἦσαν μεμελισμένα καὶ μέγαν ἐπροξένουν αὐτῷ πόνον. Ὕψωσε τὴν κεφαλὴν καὶ ἐν τῇ θέᾳ, πτώματος κειμένου πλησίον του λάμψις ἐλπίδος ἐνεψύχωσε τὴν καρδίαν του. Ὁ Φερροάκκης ἐφονεύθη! Ἀλλ' ἡ χαρά του ὑπῆρξε βραχεῖα· συρόμενος ἐπὶ τῶν γονάτων του ἀνεγνώρισε τὸν Cibo. Βεβαιωθεὶς ὅτι ἔκειτο νεκρὸς ἐσκύλευσεν αὐτόν, ἔθηκεν εἰς τὸ θυλάκιόν του χαρτία, βαλάντιον ἀρκετὰ βαρὺ καὶ ἀνορθούμενος ὡς ἐδύνατο ἐπορεύθη στηριζόμενος ἐπὶ τῶν τειχῶν διὰ τῶν δύο χειρῶν.

Τῇ ἐπαύριον ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος ἐλάμβανε ἐπιστολὴν ἄνευ ἐπιγραφῆς ἔχουσαν ὡς ἑξῆς·

«Ἀναχωρήτας παρ' ὀλίγον ἐδολοφονούμην τὴν παρελθοῦσαν νύκτα. Ἐπί τινα στιγμὴν, εἴθε ὁ ἅγιος Ἰωάννης νὰ μὲ συγχωρήσῃ! ὑπώπτευσα τὸν Μαλατέσταν, ἢ διὰ λόγους, οὓς ἀμέσως θὰ μάθῃς τὸν P. Strozzi. Ἡπατώμην· ἦσαν δύο περιτρίμματα, ὁ Cibo καὶ ὁ Φράγκης πιστεύω, ὅτι τοὺς ἐφόνευσα. Πρὶν ἢ ἐκτελέσωσι τὴν ἀπόπειράν των, ἔπρεπε νὰ εἰδοποιήσωσι τοὺς Ἱσπανοὺς περὶ τῆς ἐνταῦθα διαμονῆς μου· οὗτοι λοιπὸν θὰ μὲ περιμένωσι καὶ θὰ στήσωσιν ἐνέδρας μεταξὺ Φλωρεντίας καὶ al-Te desco, αἵτινες ὅμως θὰ εἶνε πρὸς βλάβην των· πορεύομαι κατ' εὐθεῖαν εἰς Emboli· ἔστε ἥσυχος καὶ φροντίσατε περὶ τοῦ σχεδίου, τὸ ὁποῖον ὑπέβαλον ἡμῖν. Φροντίσατε περὶ αὐτοῦ, διότι αὐτὸ εἶνε ἡ σωτηρία τῆς πατρίδος· ἀμφότεροι δὲ, ἔνδοξε Μιχαὴλ Ἄγγελε, ἔχομεν τὸ αὐτὸ σύνθημα, τὸ σύνθημα τῆς Bella, «Διὰ τὴν Φλωρεντίαν.»

— Πάντοτε Bella, ἐψιθύρισεν ὁ Βουοναρρότης διπλῶν πάλιν τὴν ἐπιστολήν.

Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ὁ Gouido Μακκιαβέλλης [1], ἀνδρεῖος λοχαγός, ἐπλησίασε πρὸς τὸν Μιχαὴλ Ἄγγελον πλησίον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Εἶχε τὸ πρόσωπον τεταραγμένον καὶ δάκρυα ἐν τῇ φωνῇ.

— Γνωρίζετε τὰ νέα, Κύριε Βουοναρρότη; Ὦ! δυστυχία! δυστυχία! Ἡ Φλωρεντία ἀπώλετο· ὁ Φερροάκκης ἀπέθανεν!

Ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος ἐγένετο πελιδνός.

— Εἶσαι ἀνόητος, Μακκιαβέλλη!

— Ἐπεθύμουν νὰ ἦμην, διότι δὲν θὰ ἦμην ἄπελπις...

— Γενέσθω τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου, εἶπεν ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος, γενόμενος κύριος ἑαυτοῦ. Ἦτο ἄνθρωπος! καὶ ἠρξάμην νὰ τὸν ἀγαπῶ ὡς υἱόν μου· ἀλλὰ πῶς ἀπέθανεν, ποῦ ἀπέθανεν; Τίς σοι ἔδωκε τὴν καταστροφὴν ταύτην ὅλων τῶν ἐλπίδων ἡμῶν;

— Ὁ Κολόννας, ὁ Δάντης Castiglione, εἷς τῶν Strozzi· ὑπερησπίσατο ἑαυτὸν ὡς λέων! Ἀ! Οἱ ἄνανδροι! Θὰ ἦσαν ἑκατὸν διὰ τὸν προσβάλλωσι.

— Ἀλλ' ἴδωμεν, ἐπανέλαβεν ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος, τύπτων διὰ τοῦ ποδὸς τὴν πλάκα τῆς ὁδοῦ, ἀποκρίθητί μοι λοιπόν· Ποῦ ἐφονεύθη;

— Εἰς βολὴν κανονίου τοῦ San-Minato al Tedesco.

Ὁ Βουοναρρότης ἀνύψωσε τὴν κεφαλήν, τὸ εὐρὺ αὐτοῦ στῆθος ἀνεκουφίσθη.

— Μοὶ ἐπροξενήσατε μέγα κακὸν Μακκιαβέλλη, ἀλλὰ σὺ ὁ ἴδιος ἦσο τόσον δυστυχής, ὥστε σὲ συγ-

[1] Εἷς τῶν υἱῶν τοῦ διασήμου Μακκιαβέλλη, συγγραφέως τοῦ ἡγεμόνος. Ὁ Guido Μακκιαβέλλης διεκρίθη ἐν τῇ ἀμύνῃ τῆς Φλωρεντίας.

χωρῶ. Ὁ Φερρούκης δὲν εἶνε ἐν al Tedesco, ἀλλ' ἐν Empoli· ἡ περὶ θανάτου λοιπὸν εἴδησις εἶνε ψευδής.

— Καὶ πῶς τὸ γνωρίζετε;... Μήπως δίδετε ἡμῖν ψευδῆ χαράν...

— Εἶμαι βέβαιος, εἶνε ἐν Empoli! Ὕπαγε, σπεῦσον, βεβαίωσον τοὺς πάντας· ἐὰν ἀμφιβάλλωσιν εἰς τὸν λόγον σου, λέγε, ὅτι ἐγὼ τὸ βεβαιῶ.

Καὶ ἐν ᾧ ὁ Μακκιαβέλλης διερχόμενος τὸ ἤδη τεθλιμμένον πλῆθος ἐβάδιζε σείων τὸ ξίφος καὶ κραυγάζων «Δὲν ἀπέθανεν! Δὲν ἀπέθανεν!», ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος ἐπέστρεφεν εἰς τὴν ὁδὸν Ghibellina.

Ἐπὶ τῆς φλιᾶς ἀνέμενεν αὐτὸν ὁ γέρων ὑπηρέτης του.

— Τί τρέχει λοιπόν;

— Μία κυρία σᾶς περιμένει.

— Μία κυρία, εἶπεν ὁ Βουοναρρότης ἔκπληκτος, καὶ εἰσῆλθεν.

Εὗρε γυναῖκα γονυπετῆ, ἔχουσαν τὰς μὲν χεῖρας συνεσταλμένας, τὰς δὲ μέλαινας τρίχας λελυμένας. Ἀνεύρισκε δὲ αὐτὴν ὡς λαμπρὸν κάλυμμα βασιλικοῦ πέπλου καὶ τὸ πρόσωπον κεκρυμμένον ἐν τῷ προσκεφαλαίῳ ἀνακλιντῆρος. Ἐκ τῶν σπασμωδικῶν κινήσεων τῶν ὤμων τῆς δυστυχοῦς ταύτης κατελαμβάνετό τις ἐξ οἴκτου, διότι ἠσθάνετο τὴν θλῖψιν καὶ τοὺς λυγμοὺς οὓς κατέπνιγεν. Εἰς τὸν κρότον τῶν βημάτων ἐστράφη καὶ τείνουσα τοὺς βραχίονας ἀνέκραξε κλαίουσα.

— Ὦ! Μιχαὴλ Ἄγγελε, οἰκτειρόν με!

— Bella! Εἶσαι ἐδῶ ἐν τοιαύτῃ θλίψει; Προσφιλής μου κόρη, ποῖον λοιπὸν δυστύχημα σοὶ συνέβη;

Οὕτω λέγων τὴν ἔλαβε, τὴν ἤγειρεν ἡσύχως καὶ ἠνάγκασεν αὐτὴν νὰ καθίσῃ.

— Ἴδωμεν, ὁμίλει, διηγήθητί μοι τὴν αἰτίαν τῆς θλίψεώς σου.

Ἀλλ' ἐκείνη στηρίζουσα τὴν κεφαλήν της ἐπὶ τοῦ ὤμου τοῦ φίλου της καὶ στρέφουσα αὐτὴν ἐπὶ τοῦ στήθους της ἐξηκολούθει νἀναστενάζῃ χωρὶς νὰ δύναται οὐδὲ λέξιν νἀρθρώσῃ.

— Ἴδωμεν, Bella, λέγε, τί ἔχεις; εἶνε εἰς κίνδυνον ὁ πατήρ σου; ἐπληγώθη τις ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου... Εἰς τὸ ὄνομα τῆς Παναγίας, ἥτις τοσαῦτα ὑπέστη, εἰπέ μοι λοιπὸν τὴν αἰτίαν τῶν τόσων δακρύων...

Ἐκείνη ἔκλαιε πάντοτε.

— Μήπως ἐτόλμησέ τις νὰ σὲ προσβάλῃ;... Μήπως ὁ Strozzi θέλει νὰ σὲ ἀναγκάσῃ νὰ ὑπανδρευθῇς τὸν Μαλατέσταν Baglione; Θὰ ἤμην ἐκπεπληγμένος ἐπὶ τούτῳ τώρα.

Ἐκείνη ἔκλαιεν ἔτι.

— Εἰς τὴν ἡλικίαν σου, τέκνον, δὲν ὑπάρχουσι δυστυχήματα ἀνεπανόρθωτα· ἡ νεότης ὑπερνικᾷ καὶ καταβάλλει ὅλας τὰς θλίψεις, τὰς ὁποίας βραδύτερον λησμονεῖ... ὁ θάνατος μόνος....

Ἀποσπασθεῖσα ἐκ τῶν βραχιόνων του καὶ πεσοῦσα εἰς τοὺς πόδας του ἀνέκραξε·

— Τετέλεσται! Ὁ πατήρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου μοὶ τὸ εἶπον... Ἡ καρδία μου εἶνε συντετριμμένη... ἐκεῖνος ἀπέθανεν.

Οἱ λυγμοὶ ἔπνιξαν τὴν φωνήν της.

— Ἀλλὰ ποῖος; Λέγε λοιπόν... Bella μου σὲ ἱκετεύω!

— Ὁ σύζυγός μου, ὁ κύριός μου, ὁ θεός μου! Ὁ Φραγκίσκος Φερρούκκης!

— Ζῇ, ἀνόητον τέκνον! Ζῇ!

— Εἰς τὰς λέξεις ταύτας ἐγερθεῖσα καὶ ἀπομακρύνουσα τὰς τρίχας της εἶπεν.

— Ζῇ; Ἀ! Θέλεις νὰ μὲ ἀπατήσῃς· μοῦ τὸν ἐφόνευσαν!..

Τὰ δάκρυά της ἐδιπλασιάσθησαν, ἔπεσε πάλιν ὡς κεραυνόπληκτος ἐπαναλαμβάνουσα πάντοτε, «Ἀπέθανεν! Ἀπέθανεν!»

— Ζῇ! Σοὶ ὁρκίζομαι. Ὁ Φερρούκκης δὲν ἦτο ἐν al Tedesco, εἶνε ἐν Empoli· ἔχω τὴν ἀπόδειξιν τούτου. Ἐγέρθητι, Bella, ἐγέρθητι, θά σοι δώσω ἀπόδειξιν τούτου, πρὸ τῆς ὁποίας ὅλαι αἱ ἀμφιβολίαι σου θὰ παύσωσιν. Σπόγγισον τὰ δάκρυά σου... λάβε, ἀνάγνωθι!

Καὶ ἔδωκεν αὐτῇ τὸ γράμμα τοῦ Φερρούκκη. Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν οὐδὲν εἶδεν, ἀλλ' ὅτε ἀνεγνώρισε τὴν γραφὴν ἐκείνου, ὃν ἠγάπα, ἔφερεν αὐτὸ εἰς τὰ χείλη της καὶ τὸ ἀνέγνωσεν· οἱ λυγμοὶ ἔπαυσαν, ἐκάθισε καὶ ἐφάνη ὡς βυθιζομένη εἰς σκέψεις, ἃς δὲν κατελάμβανεν.

— Θὰ τρελλαθῇ, εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος, ὅστις ἐθεώρει αὐτὴν μετὰ φρίκης.

Ἀλλ' ὀλίγον κατ' ὀλίγον οἱ χαρακτῆρες αὐτῆς συνῆλθον, ἔθλιψε καὶ πάλιν τὸ γράμμα εἰς τὸ στόμα της καὶ τείνουσα τὴν χεῖρα εἰς τὸν Μιχαὴλ Ἄγγελον ἐψιθύρισεν ἔτι διὰ τῶν τεταραγμένων αὐτῆς χειλέων.

— Σῶτέρ μου, κατελήφθην ὑπὸ εὐτυχίας τόσον ἀνελπίστου, ὥστε δὲν δύναμαι νὰ ὁμιλῶ. Μοὶ φαίνεται ὅτι ἐπανέρχομαι εἰς τὴν ζωήν, ἀλλ' αἰσθάνομαι ἐμαυτὴν συντετριμμένην.

Ἡ Bella ἐσιώπησεν ἐπί τινα χρόνον· ὁ δὲ Μιχαὴλ Ἄγγελος ἐσεβάσθη τὴν σιωπήν της. Ἀνεγίγνωσκε καὶ πάλιν ἀνεγίγνωσε τὸ γράμμα τοῦ Φερρούκη. Ὑψοῦσα δὲ ἀμέσως τὴν κεφαλὴν καὶ δεικνύουσα διὰ τοῦ δακτύλου τὴν φράσιν, ἐν ᾗ ὡμίλει περὶ αὐτῆς, ἐμειδίασεν ὀλίγον καὶ εἶπε μετὰ τῆς παιδικῆς χαρᾶς· «Ἔγραψε τὸ ὄνομά μου ἐδῶ».

Ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος ἠσθάνθη δάκρυον ῥέον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του.

Ἐκείνη ἐπανέλαβεν.

— Ὁ Φραγκίσκος τιμῶν ὑμᾶς, ὡς σᾶς τιμᾷ, καὶ γνωρίζει πόσον σᾶς ἀγαπῶ, Μιχαὴλ Ἄγγελε, ὤφειλε νὰ εἴπῃ ὑμῖν, ὅτι δὲν ὀνομάζομαι Bella Strozzi, ἀλλὰ Bella Φερρούκκη· τὸν παρεκάλεσα περὶ τούτου, ἀλλὰ δὲν θὰ τολμήσῃ...

— Ἀλλὰ δυστυχές τέκνον...

— Δὲν πρέπει νὰ μὲ λέγητε δυστυχές, ἀλλ' εὐτυχές.

— Εἶσαι λοιπὸν γυνή του;

— Ναί· ὅτι συνέβη εἰς τὴν Ἰουλιέτ αν Capelletto ἐκ Βερώνης, ὅτε εἶδε τὸν Ῥωμαῖον, συνέβη καὶ εἰς ἐμέ· ὅτε οἱ ὀφθαλμοί μου εἶδον τὸν Φραγκίσκον, ἡ καρδία μου ἀνεγνώρισε τὸν κύριόν της. Ὅτε διωρίσθη ἐπιμελητὴς τοῦ πολέμου ἐν Empoli, τῇ ἐπομένῃ νυκτὶ ἀπήλθομεν εἰς τὴν Santa-Maria del Fiore, ἐν ᾗ ἱερεύς τις ἐτέλεσε τοὺς ἀρραβῶνας ἡμῶν· ἐγκαταλείπουσα δὲ τὸν ἀγαπητόν μου εἶπον αὐτῷ· «Φραγκίσκε, ἀπόκτησον ὄνομα, ὅπερ ἡ Bella δύναται νὰ φέρῃ». Ἐπανῆλθε πρὸ τριῶν ἡμερῶν μετὰ τὴν νίκην του, μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς al Tedesco, ὑπήκουσεν εἰς ἐμὲ καὶ ἐγὼ ἐτήρησα τὸν λόγον μου· ἐπανήλθομεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας καὶ ἐγενόμην σύζυγός του.[1]

— Ἀλλ' ὁ πατήρ σου, ὁ πατήρ σου Bella;

— Μὴ μ' ἐπιπλήττετε· ἀντέστην ἐπὶ πολὺ εἰς τὴν καρδίαν μου, ἀλλ' ἦτο ἰσχυροτάτη· ὁ πατήρ μου δεν θὰ γνωρίζῃ οὐδὲν μέχρι τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἡ δόξα τοῦ Φραγκίσκου μου θὰ εἶνε τόσον μεγάλη, ὥστε οἱ Strozzi θὰ τιμῶνται διὰ τὴν συγγένειαν.

— Θὰ ἴδητε, θὰ ἴδητε εἰς τί εἶνε ἱκανὸς ὁ Φερρούκκης· ἕνεκα τῶν βραχιόνων αὐτοῦ ἡμεῖς ζῶμεν εὐτυχεῖς ἐν ἐλευθέρᾳ τῇ Φλωρεντίᾳ. Ὡς τελευταίαν χάριν, Μιχαὴλ Ἄγγελε, θὰ ζητήσω τότε γονυπετὴς νὰ κατασκευάσητε τὸ ἄγαλμά του ἐκ λευκοῦ μαρμάρου. Ἡ Bella ἄπελπις ἐλθοῦσα ἀπῆλθε παρήγορος καὶ εὐτυχής· ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν Μιχαὴλ Ἄγγελον, ὅσῳ ἦτο ἀφωσιωμένος εἰς τὴν νέαν, τοσοῦτον ἔμενε περίλυπος ζητῶν ἐν τῇ διανοίᾳ του, πῶς ἐδύνατο νὰ πείσῃ τὸν Strozzi νἀποδεχθῇ τὸν γάμον τῆς θυγατρός του.

Καθ' ὅσον παρήρχοντο αἱ ἡμέραι ἡ Φλωρεντία καθίστατο μελαγχολική. Καί τοι ὁ Φερρούκκης ἐκυρίευσε πάλιν τὴν al Tedesco, ὁ Μαλατέστας ἐπέμενε νὰ μὴ χρησιμοποιῇ τὰς δυνάμεις, τὰς ὁποίας ἐδύνατο νὰ διαθέσῃ· τὰ διεσκορπισμένα στίφη τῶν Ἱσπανῶν ἐκώλυον νὰ εἰσέρχωνται αἱ ζωοτροφίαι εἰς τὴν Φλωρεντίαν καὶ ἔξωθεν δὲ αὐταὶ ἦσαν σπανιώταται, διότι οἱ ἀγροί των δὲν εἶχον καλλιεργηθῆ. Κατὰ Μάϊον δὲ τοῦ 1530, μετὰ πολιορκίαν δηλ. ἓξ μηνῶν, οἱ Φλωρεντῖνοι ἠναγκάσθησαν νὰ κατασκευάζωσι τὸν ἄρτον ἐξ ἀρραβοσίτου, ἐκ κέγχρου ἐκ βαλάνων. Τὸ κρέας τοῦ ὄνου, τῆς ἡμιόνου ἦτο περιζήτητον, ὁ δὲ ποντικὸς ἐπωλεῖτο ἀντὶ δύο πάολι (τριῶν περίπου φράγκων). Πρὸς ἐπίμετρον δὲ τῆς δυστυχίας, ἔμαθον ὅτι οἱ πολέμιοι ἀφοῦ εἰς μάτην προσέβαλον τὴν Empoli, ἔνθα πολλοὶ ἐφονεύθησαν, ἐστράφησαν κατὰ τῆς Volterra, ἧς οἱ κάτοικοι παρέδωκαν τὰς πύλας. Ἡ εἴδησις τῆς πτώσεως τῆς πόλεως ταύτης ἐνεποίησε βαθεῖαν ἔκπληξιν καὶ ηὔξησε τὴν φήμην τοῦ Φερρούκκη. «Ἡ Δημοκρατία δὲν εἶνε εὐτυχὴς ἢ ὅπου πολεμεῖ ὁ γενναῖος αὐτὸς ἀνὴρ» καὶ ὡς λογικὸν συμπέρασμα πολλοὶ προσέθετον· «πρέπει λοιπὸν νὰ παραδώσωμεν αὐτῷ τὴν ἀνωτάτην διοίκησιν τοῦ στρατοῦ». Αὐτὴ ἦτο ἡ γνώμη τοῦ San-Gallo, τοῦ Βουοναρρότη, μελῶν τινων τοῦ συμβουλίου τῆς Ἀμύνης, ἅτινα ἐξηντλοῦντο εἰς ματαίους ἀγῶνας νὰ πείσωσι τὸν Μαλατέσταν νὰ ἐπιχειρήσῃ σπουδαίαν τινὰ ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ ὁσημέραι μεγάλως ἐλαττωμένου στρατοῦ τῶν πολιορκητῶν ἕνεκα τῶν μεγάλων ἀποσπασμάτων, τὰ ὁποῖα μετεχειρίζοντο εἰς προσβολὴν τῶν φρουρίων τῆς χώρας τῆς Δημοκρατίας. Ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος τοσοῦτον ἐπενήργησεν ἐπὶ τοῦ πνεύματος τοῦ Strozzi, ὥστε καὶ αὐτὸς μεταβαλὼν φρόνημα ἤθελε νὰ ἐγχειρισθῇ ἡ στρατιωτικὴ δύναμις εἰς τὸν Φερρούκκην, ἡ δὲ Bella πλήρης ὑπερηφανείας ἤκουε τοῦ πατρός της ἐγκωμιάζοντος ἐκεῖνον, μεθ' οὗ εἶχεν ἑνώσει τὴν τύχην της.

Κατὰ τοῦ ἥρωος τῆς Empoli ἓν μόνον κόμμα ὑπῆρχεν ἐναντίον, τὸ τῶν Μεδίκων· ἀλλὰ τὸ πλεῖστον τοῦ στρατοῦ καὶ ὅλος ὁ λαὸς εἰς αὐτὸν μόνον εἶχε τὰς ἐλπίδας του. Τέλος ἡμέραν τινά, καθ' ἣν ἡ πόλις ἦτο ἔτι μελαγχολικωτέρα τοῦ συνήθους, ἐφάνη εἰσερχόμενος εἰς τὰ προχώματα ὁ Οὐρσῖνος, εἷς τῶν

[1] Οἱ μυστικοὶ οὗτοι γάμοι ἦσαν τότε συχνοὶ ἐν Ἰταλίᾳ· δύναταί τις εἰπεῖν, ὅτι κατερήμωσαν αὐτὴν προξενοῦντες εἰς τὰς οἰκογενείας μίση, ἅτινα κατέληγον πάντοτε νὰ πληρῶσιν αἱμάτων τὰς ὁδοὺς τῶν πόλεων.

λογαγῶν τοῦ Φερρούκη. Ἀναγνωρίζεται, ὠθοῦνται περὶ αὐτόν, τὸν ἐρωτῶσιν· ἀλλ' ἐκεῖνος δηλοῖ ὅτι ἔχει διαταγὴν νὰ μὴ εἴπῃ μηδὲν πρὶν ἢ ἐγχειρίσῃ τὸ ἔγγραφον, δι' ὃ ἐπεφορτίσθη, εἰς τὰς χεῖρας τοῦ γονφαλονιέρου· ὁ λαὸς, οἱ στρατιῶται ἀκολουθοῦσιν αὐτὸν σωρηδὸν, μάτην ζητοῦντες ν' ἀναγνώσωσιν ἐπὶ τοῦ προσώπου του, ἂν εἶνε κομιστὴς εὐαρέστων ἢ δυσαρέστων εἰδήσεων. Βαδίζει δὲ οὕτω διὰ πλήθους πάντοτε αὐξανοντος καὶ συνοδεύοντος αὐτὸν μέχρι τῶν Παλαιῶν Ἀνακτόρων. Εἰσέρχεται· μετά τινα δὲ στιγμὴν ὁ γονφαλονιέρος, ἔχων ὄπισθέν του τὸ συμβούλιον τῆς Ἀμύνης, παρουσιάζεται ἔν τιν. παραθύρῳ ἔχων χάρτην ἐν τῇ χειρί. Δὲν ἀναπνέουσιν ἐν τῇ πλατείᾳ, δεν ἀκούεται οὐδεὶς θόρυβος.

— Πολῖται, λέγει, ἰδοὺ τὸ ἔγγραφον, ὅπερ ἔλαβον. «Εἰς τὴν αὐτοῦ ἐξοχότητα τὸν γονφαλονιέρον. Η Voltreza ἐτανῆλθε πάλιν ὑπὸ τὸ κράτος τῆς Δημοκρατίας· οἱ στρατοὶ ἡμῶν ὑπῆρξαν θαυμαστοί. εἶμαι ἐν τῇ ἀκροπόλει· ὑπογεγραμμένος, ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ ΦΕΡΡΟΓΚΚΗΣ».

Ἐν πρώτοις ἠκούσθησαν κραυγαὶ ἐκκωφαίνουσαι, ἀλλ' ὁ γονφαλονιέρος διὰ σημείου, δι' οὗ ἐσήμαινεν ὅτι ἤθελε νὰ ὁμιλήσῃ, ἐπέβαλε σιωπήν.

— Ἔχομεν εἶπε νὰ δώσωμεν εἰς τὸν Φερρούκκην λαμπρὸν δεῖγμα εὐγνωμοσύνης· μετὰ μίαν ὥραν, ἀφοῦ συσκεφθῶμεν μετὰ τῶν Συμβουλίων, θὰ γνωστοποιήσωμεν ὑμῖν τὰς ἀποφάσεις ἡμῶν. Ἡ Δημοκρατία δεν θὰ εἶνε ἀχάριστος. Ἐν τούτοις διακηρύττει, ὅτι ὁ Φερρούκκης εὐεργέτησε πολὺ τὴν Φλωρεντίαν.

— Ναί! Ναί! Ζήτω ὁ Φερρούκκης!

Αἱ φωναὶ αὗται ἀντήχησαν ὡς κεραυνός· ἐν ἑκάστῳ ὁμίλῳ ἐγίνετο συζήτησις, πολὺς ἀποδείξεις ἐμπιστοσύνης καὶ τιμῆς ἐδύναντο νὰ παράσχωσιν εἰς τὸν νικηφόρον στρατηγόν· παρεβάλλετο δὲ ἡ διαγωγή του πρὸς τὴν τοῦ Μαλατέστα. «Πρὸ πολλοῦ, ἔλεγον, ἐὰν ἦτο ἐνταῦθα, θὰ ἐνικῶμεν καὶ θὰ διεσκορπίζομεν τὸν στρατὸν τῶν ἡμιόνων.[1] Πρέπει νὰ ἔλθῃ καὶ νὰ λάβῃ τὴν ἀρχηγίαν.» Ἐν τούτοις τὸ πλῆθος ἀνήσυχον, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχον πρὸς τὸ παράθυρον, ὅθεν ἔμελλε ν' ἀναφανῇ ὁ γονφαλονιέρος, ἀνέμενε, καὶ ὅσῳ ὁ καιρὸς προσήγγιζε, τοσοῦτον καθίστατο ἀνήσυχον, τοσοῦτον αἱ κεφαλαὶ ἐνεθουσίων, διότι ἐμάνθανον ἤδη διὰ τίνων θαυμάτων ἀνδρίας καὶ εὐτολμίας εὐτυχοῦς εἶχε κυριεύσει τὴν Volterza μετὰ δύο ἡμερῶν καὶ δύο νυκτῶν ἀγῶνα· πῶς ὁ Φερρούκκης ἐμάχετο ἐπὶ τεσσαράκοντα ὀκτὼ ὥρας διὰ χειρὸς ἔχων τὴν λόγχην καὶ τέλος πῶς ἡ ἀκρόπολις παρεδόθη ἑκουσίως, καθ' ὃν χρόνον σῶμα Ἱσπανῶν ἐρχόμενον εἰς ἐπικουρίαν ἐξεδιώχθη ὑπὸ τοῦ ὑπὸ τοῦ τηλεβόλου τῶν Φλωρεντίων κυρίων τῶν ὀχυρωμάτων καὶ τῆς πόλεως ὁλοκλήρου· ἀλλ' ἡ ὥρα παρῆλθεν, μεγάλη σιγὴ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀποκατέστη, ὅλος ὁ κόσμος ἐσιώπησεν ἐν πυρετώδει προσδοκίᾳ.

Τὸ παράθυρον ἀνοίγεται καὶ πάλιν, ὁ δὲ γονφαλονιέρης παρουσιασθεὶς εἶπεν.

— Ἐν ὀνόματι τῆς Δημοκρατίας ἀνακηρύττω ἀρχιστράτηγον τῶν στρατῶν ἡμῶν τὸν Φραγκῖσκον Φερρούκκην καὶ προσκαλῶ ὅλους τοὺ πολίτας νὰ ἑνωθῶσι μετὰ τῶν ἀρχηγῶν των καὶ ἐπισήμως πορευόμενοι εἰς τὰνάκτορα τοῦ Strozzi, νὰ παρακαλέσωσι τὴν σύζυγον, τοῦ Φερρούκκη τὴν Bella Strozzi, νὰ ποδεχθῇ τὸ σέβας τῆς εὐγνωμοσύνης τῆς Φλωρεντίας καὶ δακτύλιον χρυσοῦν, δεῖγμα τῆς υἱοθεσίας τῆς Φλωρεντίας, ὅπερ ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος, ὁ φίλος του καὶ ὁ ὑμέτερος, ἐπιφορτίζεται νὰ ἐγχειρίσῃ αὐτῇ.

Τὸ παράθυρον ἔκλεισε πάλιν ἐν φωναῖς ἐνθουσιασμοῦ· ἡ δὲ τόσον ἀπροσδόκητος ἀποκάλυψις τοῦ γάμου τοῦ Φερρούκκη μετὰ τῆς ὡραιοτάτης καὶ προσφιλεστάτης νεάνιδος τῆς Φλωρεντίας παρήγαγεν αἴσθησιν ἀνέκφραστον. Ἡ χαρὰ τῶν γυναικῶν ἔφθασε μέχρι παραφροσύνης. Ἡ τόσον ἤδη προσφιλὴς Bella καθίστατο εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἡ πολιοῦχος, ἡ προσωποποίησις τῆς Φλωρεντίας, ἀκτινοβόλος ἀκτὶς νίκης καὶ σωτηρίας. Μετ' ὀλίγον ἀνέῳξαν αἱ πύλαι τῶν ἀνακτόρων καὶ ὁ γονφαλονιέρος μετὰ τῆς συνοδίας του, ἔχων πλησίον τὸν Μιχαὴλ Ἄγγελον καὶ ὄπισθεν τοὺς ἀρχηγοὺς τῆς Δημοκρατίας, ἐφάνη φέρων διὰ τῆς χειρὸς κρίνον, προηγουμένου σώματος πολιτοφυλάκων, περικυκλούμενος ὑπὸ φυλάκων κατηυθύνθη εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Strozzi· πλῆθος ἄπειρον κυμαινόμενον καὶ ἐν τάξει καλῇ ἠκολούθει αὐτόν. Ὁ Strozzi καὶ τὰ τέκνα του ἀνέμενον ἐν τῇ φλιᾷ τοῦ οἴκου του· κλίνας τὴν κεφαλήν του πρὸ τοῦ ἀνωτάτου ἀρχηγοῦ ἐρχομένου πρὸς αὐτὸν ὡδήγησεν αὐτὸν καὶ τοὺς συνοδεύοντας αὐτὸν πρὸς τὴν στοάν, ἔνθα ἦτο ἡ Bella μετὰ τῶν ἀδελφῶν της. Ἡ μήτηρ αὐτῆς, ἡ ὑπερήφανος Μεδίκη, ἦτο ἀποῦσα—ἔκτοτε δὲ ἐγένετο μισητή.

Ὁ Γερολάμης προσεγγίσας πρὸς τὴν νέαν, ἥτις ἐφαίνετο ἄγαλμα μαρμάρου, διότι αὕτη ἐπειρᾶτο καθ' ὑπερβολὴν νὰ καταστείλῃ τὸν θόρυβον τῆς καρδίας της, ἐχαιρέτισεν αὐτὴν εὐσεβάστως καὶ εἶπε·

—Κυρία ἔρχομαι ἐν ὀνόματι τῆς Φλωρεντίας, ἥτις υἱοθετεῖ ὑμᾶς ὡς τὴν προσφιλεστάτην θυγατέρα νὰ σᾶς παρακαλέσῃ νὰ γείνητε παρὰ τῷ ὑμετέρῳ συζύγῳ ὁ διερμηνεὺς τῶν αἰσθημάτων τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης ἡμῶν. Δίδοῦσα αὐτῷ τὴν ὑμετέραν χεῖρα ἀντημείψατε αὐτὸν μᾶλλον ἢ ὅσον ἐδυνάμεθα ἡμεῖς νὰ τὸ πράξωμεν, ἀλλὰ βεβαιώσατε αὐτὸν, ὅτι δὲν εἴμεθα διό ου ἀχάριστοι, ὅτι γνωρίζομεν ὅλον τὸ μέγεθος τῆς ὀφειλῆς, ἣν συνήψαμεν μετ' αὐτοῦ. Εἴπατε αὐτῷ ὅτι εἶναι ἡ ἐλπὶς ἡμῶν· ἕως οὗ δὲ ἡ δημοκρατία προσενέγκῃ ὑμῖν ἄλλα δῶρα, νὰ μὴ ἀπαξιώσητε νὰ δεχθῆτε τὸν κλάδον τοῦτον τοῦ κρίνου, τὸ ἔμβλημα ὑμῶν καὶ τῆς Φλωρεντίας καὶ χρυσοῦν δακτύλιον, ὃν ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος ἐπεφορτίσθη νὰ ἐγχειρίσῃ ὑμῖν· βραδύτερον θὰ ἐγχαράξῃ τὴν χρονολογίαν τῆς ἡμέρας ταύτης, εἰκόνα τοῦ κρίνου τούτου, ὅπερ ἔχετε διὰ χειρὸς καὶ τὸ σύνθημα, ὅπερ ἐδώκατε ἡμῖν. Ταῦτα θὰ εἶνε εἰς τὸ ἑξῆς τὰ ὅπλα καὶ τὸ πολεμικὸν σύνθημα τοῦ Φερρούκκη.

Θὰ ἔλεγέ τις, ὅτι ἡ Bella δὲν ἀνέπνεεν, τοσοῦτον ἦτο ἀκίνητος· μόνον οἱ ὀφθαλμοί της ἔζων· ἀλλ' ὅτε εἶδε τὸν Μιχαὴλ Ἄγγελον πλησιάζοντα καὶ προσφέροντα αὐτῇ τὸν δακτύλιον, ἡ ψυχή της ἐπλημμύρισε καὶ κλαίουσα ἐρρίφθη εἰς τοὺς βραχίονας τοῦ φίλου της.

Τότε ὁ Strozzi προχωρῶν ἀπήντησε πρὸς τὸν γονφαλονιέρον·

—Ἡ ὑμετέρα ἐξοχότης συγχωρησάτω τὴν σιωπὴν τῆς Bella Φερρούκκη· χαρὰ τόσον μεγάλη συγκινεῖ ἐπίσης ὡς καὶ ἡ μεγίστη λύπη. Ἡ θυγάτηρ μου δὲν θὰ λησμονήσῃ οὐδέποτε τὴν τιμὴν ἣν παρέσχετε αὐτῇ, ἡ δὲ οἰκογένειά μου θὰ διατηρῇ αἰωνίαν τὴν εὐγνωμοσύνην της.

Ὁ γονφαλονιέρος σφίγξας τὴν χεῖρα αὐτοῦ εἶπε·

—Φίλιππε Strozzi, ὁ υἱός σας Βερνάρδος ἔστω ἕτοιμος νὰ ἀναχωρήσῃ μετ' ὀλίγον μετὰ τοῦ Οὐρσίνου· ἐπεφορτίσθη νὰ φέρῃ εἰς τὸν γαμβρόν του τὰς διαταγὰς καὶ τὰ ψηφίσματα ἡμῶν.

Ἡ Bella ἐρειδομένη ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου συνώδευσε τὸν Γερολάμην μέχρι τῆς φλιᾶς τῆς στοᾶς. Ὅτε ἡ συνοδία ἀπῆλθε·

—Καὶ λοιπόν, Bella, εἶσαι εὐχαριστημένη; ἐψιθύρισεν ὁ Βουοναρρότης.

— Ὦ πάτερ μου, εἶσθε ὑπὲρ ἄνθρωπον, εἶσθε θεός, διότι ταῦτα εἶνε ἔργον ὑμέτερον· ἀλλὰ μὴ μὲ καλεῖτε πλέον Bella, ὀνομάζετέ με κυρίαν Φερρούκη. Δὲν θέλω νὰ ἀκούω ἢ αὐτὸ τὸ ὄνομά! Τὸν Φραγκῖσκον μου! Τὸν Φραγκῖσκον μου! Πότε θὰ δυνηθῶ νὰ τῷ ἀποδώσω τὴν εὐτυχίαν, ἣν μοὶ δίδει!

Ἐὰν ἡ τῆς Bella καρδία εἶχε συντριβῆ ἐκ τῶν συμβαινόντων, μετὰ πόσης ἐκπλήξεως, μετὰ πόσης ἀνεκφράστου εὐτυχίας ὁ Φερρούκκης εἶδεν ἐρχόμενον τὸν Βερνάρδον Strozzi, ὅστις πηδήσας εἰς τὸν τράχηλον αὐτοῦ εἶπε·

— Κομίζω ὑμῖν εἰδήσεις ἐκ τῆς γυναικὸς ὑμῶν καὶ διαταγὰς τῆς Δημοκρατίας. Ἡ Bella ἐγένετο τόσον παράφρων ἐκ τῶν προσενεχθεισῶν αὐτῇ τιμῶν, ὥστε ἤθελε ἀναχωρήσῃ μετὰ τοῦ Οὐρσίνου καὶ ἐμοῦ· καὶ θὰ μὲ ἐπρόφθανεν (θὰ ἦμην δὲ λίαν εὐτυχὴς ἐὰν ἔφερον ταύτην) ἀλλ' ὁ πατήρ μου καὶ ὁ Strozzi ἀντέστησαν ἐπιμόνως, εἰπόντες ὅτι θὰ ἦτο παραφροσύνη νὰ προσπαθήσωσι νὰ διέλθωσι μετὰ γυναικὸς τὰς τάξεις τῶν Ἱσπανῶν. Ἀλλ' ἀνάγνωτε, ἀνάγνωτε, στρατηγέ μου, καὶ θὰ γελάσητε πολύ.

Γνωρίζετε, ὅτι δὲν σᾶς ἐγκαταλείπω πλέον, ἀδελφέ μου· μεταχειρίσθητέ με ὅπως θέλετε, ἀλλὰ σκέφθητε ὅτι κρατῶ στερεῶς τὸ ξίφος.

— Καλῶς, ἀγαπητὲ Βερνάρδε, θὰ γείνῃ τοῦ ὅπλου σου χρῆσις, ἐνῷ δ' ἐγὼ θὰ ἀναγινώσκω τὰς διαταγὰς τῆς Φλωρεντίας καὶ ἄλλων, οἵτινες μοὶ εἶναι προσφιλεῖς, ὕπαγε εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Volterra νὰ ἴδῃς ποίαν ἐργασίαν ἐποιήσαντο τὰ ξίφη ἡμῶν.

Καὶ τῷ ὄντι τὰ ξίφη ταῦτα εἶχον ἐκτελέσει τὸ ἔργον των. Πανταχοῦ τεμάχη τείχων ἀνατετραμμένων, στέγαι ἡμίκαυστοι, θύραι πεπτωκυῖαι· ἐπὶ τοῦ πλακοστρωμένου ἐδάφους, ἐν ταῖς αὐλαῖς, μεγάλαι μέλαιναι κηλῖδες, μαρτύρια ἄφωνα, ἀλλὰ λίαν εὔγλωττα· τῇδε κακεῖσε παιδία καθήμενα ἐν τῇ κόνει, παίζοντα μετὰ τῶν τεμαχίων τῶν λογχῶν καὶ μικρῶν κανονίων. Ἐν τῷ περιτειχίσματι τὸ θέαμα μετεβάλλετο· στρατὸς ἔργατῶν εἰργάζετο· ἔφραττον τὰ ῥήγματα, ἐστερεοποίουν τὰ τείχη· κάλαθοι πλήρεις γῆς ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα μεταβαίνοντες ἐχρησίμευον νὰ ὑψῶσι τοὺς ἵππεῖς, ἐνῶ οἱ πυροβοληταί, ὀφοῦ ἐπιδιώρθωσαν τὰς ἐπάλξεις, ἔστησαν ἄλλα τηλεβόλα.

Ἐπὶ τῶν προσώπων ἀνεγινώσκετο ἡ τολμηρὰ ἐκείνη πεποίθησις, πρόδρομος ἀσφαλῆς τῆς νίκης. Ὁ Φερρούκκης ἐπανῆλθε μετ' ὀλίγον εἰς τὸν γυναικαδελφόν του, πάντες δὲ ἐγνώριζον τὸ δεῖγμα τῆς ἀπολύτου ἐμπιστοσύνης, ἣν παρέσχεν αὐτῷ ἡ Φλωρεντία, οὐδεὶς δὲ στρατιώτης ὑπῆρχεν, ὅστις δεν ἦτο ὑπερήφανος ἐπὶ τῷ νέῳ στρατηγῷ αὐτοῦ· πάντες

[1] Ἐπώνυμον ὑβριστικὸν διδόμενον εἰς τοὺ[illegible]θικοὺς.

οἱ φρουροὶ ὑπεδέξαντο αὐτὸν διὰ χαιρετισμῶν χαροποιῶν καὶ ὑψοῦντες τὰς λόγχας των· ἐκεῖνος διερχόμενος καὶ τὸ βλέμμα χάριεν ἔχων ἔλεγε·

— Τῇ ἑσπέρα ταύτῃ διπλοῦς μισθούς, διπλῆ μερίς· θέλω νὰ πίητε εἰς ὑγείαν τῆς γυναικός μου Bella Φερρούκκη καὶ ὑπόσχομαι ὑμῖν μετ' ὀλίγον νέας νίκας.

Περιπατῶν ἐνεθάρρυνε τοὺς ἐργάτας καὶ καλῶν τὸν Παῦλον de Ceri·

— Φίλε μου, εἶπεν αὐτῷ, πολὺ ἐπεθύμουν νὰ εἶσαι πλησίον μου, διότι βεβαίως θὰ προσβληθῶμεν, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐγκαταλίπῃς τὴν Volterra ἐπελθούσης τῆς νυκτὸς καὶ νὰ εἰσέλθῃς εἰς Φλωρεντίαν. Εἶνε κίνδυνος, ὅστις θὰ εἶνε εἰς ἐμὲ μεγάλη τιμή. Ἐν τῇ ἀπουσίᾳ σου ὁ Βερνάρδος Strozzi θὰ λάβῃ τὴν διοίκησιν τοῦ σώματός σου θέλω νὰ τὸν ἴδω ἐν τοῖς ἔργοις.

Τῇ ἐπαύριον ὁ Παῦλος ἀνεχώρησεν, ὁ δὲ νέος Strozzi ἀνελάμβανε τὸ νέον καθῆκόν του καὶ ὁ ἀρχηγὸς ἀνέλαβε τὸ αὐστηρὸν ἦθός του, τὸν σκεπτικὸν τῆς δραστηριότητος καὶ τῆς ἐργασίας βίον του.

Ὁ Φερρούκκης δὲν ἠπατήθη διόλου· πέντε ἡμέρας μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Παύλου de Ceri ἀνηγγέλθη ἡ προσέγγισις τῶν Ἱσπανῶν, ἀρχηγοῦντος τοῦ Maramaldo. Ὁ Φλωρεντῖνος ἀρχηγὸς ἐξῆλθε κατ' αὐτῶν καὶ ἐπήνεγκεν αὐτοῖς μεγάλην φθοράν. Ἀλλὰ προσεκάλεσαν πρὸς βοήθειάν των ἐπικουρίας· ὁ δὲ μαρκήσιος de Guasto ἔσπευσεν, ἡ πολιορκία ἤρξατο καὶ μετὰ μίαν ἑβδομάδα τὸ πυροβολικὸν ἀνέῳξεν ἐν τείχει ἤδη ἀσθενεῖ ῥῆγμα ἑκατὸν μέτρων. Ὁ Maramaldo τότε ἠνάγκασε τὴν Volterra νὰ παραδοθῇ διὰ συνθήκης. Ὁ ἀγροῖκος σάλπιγκτὴς ἐπιφορτισθεὶς νὰ φέρῃ τὴν πρόσκλησιν ταύτην, ἐπειδὴ εἶχεν ἐξυβρίσει διὰ λόγων ὑβριστικῶν τὸν Φερρούκκην καὶ ἠρνεῖτο νὰ παλινῳδήσῃ ἐκρεμάσθη. Οἱ Ἱσπανοὶ ἔσπευσαν εἰς τὴν ἔφοδον, τρὶς κατώρθωσαν νὰ ἀνέλθωσι τὸ ῥῆγμα, ἀλλ' ἀπωθούμενοι διὰ τῶν ξιφισμῶν, τῶν λογχισμῶν καὶ τῶν πυροβολισμῶν ἐπλήρωσαν τὰς τάφρους πτωμάτων, ἐν ᾧ οἱ Φλωρεντῖνοι προφυλαττόμενοι διὰ τῶν σανίδων, τῶν στρωμάτων, τῶν ἐξ ἐρίου δεμάτων ὀλίγους νεκροὺς ἠρίθμουν· ὁ Φερρούκκης ὅμως ἐπληγώθη εἰς τὴν κνήμην.

Ὁ Γουάστος μαινόμενος προσεκάλεσε στρατὸν καὶ ἄλλο πυροβολικὸν καὶ ἀνέῳξε νέον ῥῆγμα μέγα ὡς τὸ πρῶτον. Τῇ αὐτῇ δὲ ὥρᾳ οἱ πολέμιοι ἐπήδησαν συγχρόνως εἰς τὰ δύο διερρωγότα τείχη καὶ μάχη ὁμηρικὴ συνήφθη. Ὁ Φερρούκκης, καίτοι βιβρωσκόμενος ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ, προσηνέχθη ὡς ἀρχηγὸς καὶ ὡς στρατιώτης καὶ ἐφαίνετο ὅτι ἦτο συγχρόνως ἐπὶ τῶν δύο ῥηγμάτων. Ὅτε δὲ τέλος ᾐσθάνθη ὅτι ὁ ἐχθρὸς ἐξωσθένει ἐπέπεσεν κατ' αὐτῶν κατασφάττων πάντα, ὃν συνήντα. Ἡ φυγὴ τῶν ἐχθρῶν ὑπῆρξε γενική. Τῇ δ' ἑπομένῃ νυκτὶ ἀνεχώρησαν καταλιτόντες μέρος τοῦ στρατοπέδου καὶ τῶν ἀποσκευῶν των.

Ὁ Φερρούκκης λοιπὸν ἠδύνατο νὰ ἐκτελέσῃ τὸ σχέδιον, ὅπερ ἐσχεδίασε πρὸς σωτηρίαν τῆς Φλωρεντίας· τὸ σχέδιον δὲ ἦτο ἐκεῖνο, ὅπερ δι' ὀλίγων λέξεων ἐξέθηκε τῷ Βουοναρρότῃ, νὰ ἑνώσωσι δηλ. ὅλας τὰς φρουρὰς καὶ τοὺς στρατιώτας ὅλων τῶν πόλεων, καὶ μετ' αὐτῶν βαδίζοντες νὰ ἔλθωσιν εἰς συνάντησιν τοῦ στρατοῦ τῶν Φλωρεντίνων. Ἐάν, πρὸς ἀντίστασιν τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης, ὁ πρίγκιψ τῆς Orange ἐκένου τὰς τάξεις του, ὁ Μαλατέστας ἔμελλε νὰ προσβάλῃ κατὰ κράτος καὶ νὰ ἐλευθερώτῃ τὴν Φλωρεντίαν. Ἐὰν δέ, τοὐναντίον, οἱ Ἱσπανοὶ ἐπέμενον καὶ δὲν ἐβάδιζον κατὰ τοῦ Φερρούκκη, τότω τὸ καλλίτερον, διότι αὐτοὶ τότε θὰ ἐπολιορκοῦντο ἐν τῷ στρατοπέδῳ αὐτῶν. Ἐν ἑκατέρᾳ δὲ τῶν περιπτώσεων ἡ πρωτεύουσα τῆς Δημοκρατίας ἠλευθεροῦτο. Τοιοῦτον εἶχε τὸ σχέδιον, ὅπερ ὁ Παῦλος de Ceri διετάχθη νὰ ἀναγγείλῃ εἰς τὸ Συμβούλιον τῆς Ἀμύνης. Ἐγένετο δὲ ἀποδεκτὸν ἐναντίον τῶν ἐνστάσεων τοῦ Μαλατέστα, λίαν ἐξοργισθέντος, διότι ἐτίθετο ὑπὸ τὰς διαταγὰς ἄλλου καὶ διότι διεκωμῳδεῖτο διὰ τὸν ἀποτυχόντα γάμον του. Ὑπῆρχε δὲ ἀνάγκη ἐνεργείας, διότι ἐκτὸς τῶν ἄλλων δεινῶν, ἅπερ ὑφίστατο ἡ Φλωρεντία, προσετέθη καὶ ὁ λοιμός. Ἡ Bella ἡγουμένη τῶν νοσοκόμων περιεφρόνει τὸ μίασμα· δὲν κατέλιπε τὴν κλίνην τῶν ἀσθενῶν κομίζουσα πανταχοῦ τὴν βοήθειαν καὶ τὸ θάρρος. Ὁ μὲν πατὴρ καὶ ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος μάτην ἐξώρκιζον αὐτὴν νὰ προφυλάττηται, ἡ δὲ ἥρωϊς γυνὴ ἀπεκρίνετο. «Ὁ Φραγκίσκος προφυλάττεται; Ἐὰν ἐκεῖνος ἔχει τὰ πεδία τῆς μάχης, ἐγὼ ἔχω τὰ ἰδικά μου. Ἡ θετὴ τῆς Φλωρεντίας θυγάτηρ δύναταί ποτε νὰ κάμῃ ἀρκετὰ ὑπὲρ τῆς μητρός της; Ἔχω μεγάλα νὰ ἐκπληρώσω καθήκοντα. Οἱ Φλωρεντῖνοι πρέπει νὰ εὐλογῶσι τὸ ὄνομα, ὅπερ φέρω· θὰ ἦτο ἀληθῶς ὡραῖον πρᾶγμα ἐὰν ὁ Φερρούκκης εἶχε νυμφευθῆ νέαν δειλήν!»

Τοῦ Παύλου de Ceri ἐπιστρέψαντος εἰς Volterra ἀπαλλαγεῖσαν τῶν προσβολῶν τῶν Ἱσπανῶν, ὁ Φερρούκκης παρεσκεύαζε τὰ πάντα διὰ τὴν μεγάλην αὐτοῦ ἐκστρατείαν. Δυστυχῶς ὁ Μαλατέστας περιφρονῶν τὰς διαταγάς του καὶ ἐξαπατῶν ἐν μέρει τὸ συμβούλιον τῆς ἀμύνης, ἔνοχος ἔτι μᾶλλον καθ' ἑκάστην γενόμενος, εἰσήρχετο εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τοῦ πρίγκιπος τῆς Orange καὶ ἐπρόδιδεν αὐτῷ τὰ σχέδια τοῦ ἀρχιστρατήγου τῆς Φλωρεντίας. «Πορεύθητε κατ' αὐτοῦ μεθ' ὅσων θέλετε δυνάμεων, κατὰ τὴν ἀπουσίαν σου θὰ προσβάλω τὸ στρατόπεδον διὰ προσπεποιημένων προσβολῶν καὶ τοῦ Ciampo καταστραφέντος ἐνεργοῦμεν ὁριστικῶς, διότι ἡ ἐπιτυχία τοῦ Φερρούκκη εἶνε ἡ τελευταία τῆς Φλωρεντίας ἐλπίς».

Καὶ ὅμως ὁ Φραγκίσκος, ἀγνοῶν τὰς ἀνάνδρους ταύτας προδοσίας, πάσχων πάντοτε ἐκ τῆς πληγῆς του, ὠχυρώτας καλῶς τὴν Volterra καὶ λαβὼν ὁμήρους ἐκ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως ταύτης, κατέλιπεν αὐτὴν μετὰ δεκατριῶν λόχων καὶ ἱππικοῦ, ὅσον ἠδύνατο νὰ παρασκευάσῃ. Ὁ Maramaldo, ὅστις ἐπετήρει αὐτόν, δὲν ἐτόλμησε νὰ τὸν προσβάλῃ καὶ κατώρθωσε χωρὶς βλάβης νὰ φθάσῃ εἰς Πίσαν διὰ τῆς ἀγούσης εἰς Vano καὶ Rosignago. Κατὰ δυστυχίαν ὅμως καταβεβλημένος ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ ἠναγκάσθη νὰ διατρίψῃ δεκατρεῖς ἡμέρας ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ἣν κατέλιπε μόνον τῇ τελευταίᾳ ἡμέρᾳ τοῦ Ἰουλίου 1539. Ὁ μικρὸς αὐτοῦ στρατὸς ηὐξήθη διὰ τῆς προσελεύσεως τριῶν χιλιάδων πεζικοῦ, ἀνδρῶν σκαπανέων καὶ δεκατριῶν κανονίων, ἅπερ ἤρχοντο ὄπισθέν του. Ἐφ' ὅσον διέτριψεν ἐν Πίσῃ, ὁ πρίγκιψ τῆς Orange στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ λόγου τοῦ Μαλατέστα ἀπέσπασε διαδοχικῶς καὶ ἀπέστειλε κατὰ τοῦ Φερρούκη τὸν Μαρκμάλδον, τὸν Baccielini καὶ Vitella, οἵτινες καίτοι ἡνωμένοι μετὰ τοῦ Μαραμάλδου δὲν ἐτόλμησαν ὅμως νὰ τὸν προσβάλωσιν καὶ φρονίμως ἔπραξαν, διότι ὁ Φερρούκης εἶχε τὴν ἰδιάζουσαν εἴς τινας ἀρχηγοὺς στρατιωτικοὺς ἰδιότητα, νὰ ἐμπνέῃ θάρρος, εἰς πάντας τοὺς ὑπ' αὐτὸν στρατιώτας καὶ νὰ φέρῃ πειθαρχίαν εἰς πάντα τὰ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του σώματα. Ὁ στρατηγὸς λοιπὸν εἶχεν ἐν τῇ πρὸς τὴν Λούκκαν τολμηρᾷ πορείᾳ του ἐξ ἀριστερῶν μὲν τὸν Μαραμάλδον, ἐκ δεξιῶν δὲ τὸν Vitello, μεθ' ὃν ἤρχετο ὁ Bacciolini.

Κατέλιπε τὴν Πίσαν τῇ τελευταίᾳ τοῦ Ἰουλίου 1530 ἡμέρᾳ, διέβη τὴν γέφυραν Squarrciabecconi χωρὶς νὰ συναντήσῃ τὸν ἐχθρὸν καὶ ἀφίκετο ἀνεμποδίστως τῇ ἐπαύριον τῆς Αὐγούστου ὑπὸ τὸν Pincio. Ἦτο πλήρης πεποιθήσεως· οὐδέποτε οἱ ἀξιωματικοὶ εἶδον αὐτὸν τοσοῦτον χοροστᾶς ἔχοντα τὰς ἐλπίδας· ἔσκωπτε τὴν σύνεσιν τῶν ἀντιπάλων του, ἐγέλα μετὰ τῶν στρατιωτῶν του καὶ ὑπισχνεῖτο αὐτοῖς τὰς μετ' εὐφημίας ὑποδοχὰς τῆς Φλωρεντίας. Τῇ ἑσπέρᾳ, ἀφοῦ ἐστρατοπέδευσεν, ἠθέλησε νὰ βεβαιωθῇ ὁ ἴδιος περὶ τῆς ἐγρηγόρσεως τῶν φυλάκων καὶ λαβὼν τὸν Βερνάρδον Strozzi ἀναβαίνει ἐπὶ τὸν ἵππον καὶ περιέρχεται.

— Γνωρίζεις τί σκέπτομαι; Ἔλεγε τῷ Strozzi· ἐπεθύμουν νὰ σὲ ἀποστείλω νὐναγγείλῃς πρότερον τὴν ἄφιξιν ἡμῶν καὶ νὰ προλάβῃς τὴν ἀγαπητήν μου Beila.

— Κακὴ σκέψις· θὰ μὲ ὑπεδέχετο καλῶς! θὰ μὲ ἐπέπληττεν, ὅτι σ' ἐγκατέλιπον καὶ θὰ ἦτο ἱκανὴ νὰ μοὶ δώσῃ τὴν ἠλακάτην αὐτῆς. Δὲν πρέπει νὰμφιβάλλητε, ὅτι μοὶ ἔδωκε τὰς παραγγελίας, ὅτε ἀνεχώρουν. Ὀφείλω νὰ εἶμαι ὁ σωμαματοφύλαξ σου, ἡ σκιά σου, νὰ μὴ ἀπομακρύνωμαι ἐκ τοῦ ἀναβολέως σου. Ὀφείλω νὰ προσέχω μὴ σ' ἐγγίσωσι, νὰ ἐπαγρυπνῶ ἐπὶ τῆς θύρας, νὰ φροντίζω περὶ τῆς ὑγιείας σου, περὶ τῆς τροφῆς σου, περὶ τῆς κατασκηνώσεώς σου. Καὶ τὶς εἶδε τί ἄλλο ἔτι; Ὥστε στρατηγέ μου, ἐὰν ἔχητε ἀνάγκην νὰ ἀποστείλητέ τινα εἰς Φλωρεντίαν, φροντίσατε, σᾶς παρακαλῶ, νὰ εὕρητε ἄλλον.

— Α! ἀληθῶς! ἡ ἀγαπητὴ Bella ἐσκέφθη περὶ ὅλων τούτων;

— Ἂν ἐσκέφθη περὶ αὐτῶν! Ὅταν θὰ τὴν ἴδω πάλιν, δὲν εἶμαι βέβαιος, πῶς θά με ὑποδεχθῇ, ἀφοῦ ἐπληγώθητε ἐν Volterra καὶ ἠσθενήσατε ἐν Πίσῃ. Ὀφείλω νὰ μὴ ἐγκαταλείπω ὑμᾶς πληγωμένον ἢ ἀσθενῆ· τοιαύτη εἶνε ἡ γνώμη καὶ τοῦ πατρός μου.

— Καὶ αὐτοῦ!

— Ἐνώπιον αὐτοῦ δὲν εἶσθε πλέον ὁ ἄλλοτε Φερρούκκης, ἐξυμνοῖ ὑμᾶς μέχρι νεφελῶν. Δὲν λέγω, ὅτι σᾶς ἀγαπᾷ ὡς τὴν Bella, ἀλλ' εἶσθε ὁ προσφιλέστατος τῶν υἱῶν του.

— Μ' ἐσυγχώρησε λοιπόν.

— Καὶ ὑπάρχει ζήτημα περὶ συγγνώμης; Ἐὰν ἐβλέπετε αὐτόν, ὅτε ἦλθεν ὁ διοικητὴς νὰ συγγα τὴν σύζυγον ὑμῶν! Ἡ χαρὰ καὶ ὑπερηφάνεια ἐξήρχοντο ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ Καὶ ἐπετίμησε πολὺ τὴν Bella· ἀλλ' ὡμίλησαν κατὰ μέρος (ἐπεθύμουν δὲ νὰ ἤκουον τοὺς λόγους των) καὶ ἡ ὡραιοτάτη, ὡς ἀποκαλοῦμεν ἡμεῖς οἱ ἄλλοι τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν, ἐπανῆλθεν ἐρυθροτάτη καὶ τὸ μειδίαμα ἐπὶ τῶν χειλέων φέρουσα. Τῇ ἑσπέρᾳ, ὅτε ἐκαθίσαμεν πρὸς τὴ τραπέζῃ, καθ' ἣν στιγμὴν ἡ Bella ἐλάμβανε τὴν συνήθη αὐτῆς θέσιν, ὁ πατὴρ ἡμῶν τείνας αὐτῇ τὴν χεῖρα ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἕδρας.

— Καὶ ὕστερον ;

— Ὕστερον, στρατηγέ μου ; ἦλθεν ὁ Οὐρσῖνος· ἡ Bella μοὶ ἐνεχείρισε τὴν πρὸς ὑμᾶς ἐπιστολήν· ἔπειτα ἦλθον αἱ συστάσεις, οἱ ἀποχαιρετισμοί, οἱ ἐναγκαλισμοί. Ὁ πατήρ μου ἐπλήρωσε τοὺς κόλπους μου φλορινίων καὶ ἀνεχώρησα. Ὅτε δὲ ἤμην ἐπὶ τῆς κλίμακος, κατὰ τὸν τρόπον τοῦ ὑστερογράφου, ἡ Bella ἔτρεξε καὶ στηρίζουσα ἐπὶ τῶν βραχιόνων μου τὰς ὡραίας αὐτῆς χεῖρας, τὰς ὁποίας γνωρίζετε, ἐν αἷς ἠκτινοβόλει ὁ ἀρραβών, ὃν ἐδώκατε αὐτῇ, καὶ ὁ δακτύλιος τῆς Φλωρεντίας, εἶπέ μοι· «Ἐπανελάμβανε αὐτῷ καθ' ἑκάστην, ὅτι τὸν ἀγαπῶ καὶ ἐναγκαλίσθητι αὐτὸν ἐξ ὅλων τῶν δυνάμεών σου!» Ἀποστολή, ἣν ἐξεπλήρωσα εὐαρέστως, στρατηγέ, ὥστε θὰ ὁμολογήσητε τοῦτο ἐνώπιον τῆς συζύγου ὑμῶν. Θὰ παραλείψητε τοῦτο ;

— Οὐχί, Βερνάρδε!

— Μετὰ πόσης κατηφείας τὸ λέγετε!..

— Θὰ τὸ μάθῃς ἡμέραν τινά, φίλε· ὅταν ἀγαπᾷ τις καὶ δὲν εἶναι πλησίον τοῦ ἀγαπωμένου, ἡ καρδία εἶνε πάντοτε βαθέως κατηφής...

Οὕτως ὁμιλοῦντες χαμηλῇ τῇ φωνῇ, δίδοντες καὶ λαμβάνοντες τὸ σύνθημα, ἐβάδιζον ἀμφότεροι ἔφιπποι. Ὁ καιρὸς ἦτο λαμπρὸς καὶ ἡ σελήνη ἐφώτιζε νύκτα διαφανῆ, φωτοβόλον καὶ βαθεῖαν. Ὁ Φερρούκκης καὶ ὁ γυναικάδελφός του διήρχοντο μέγαν ἀμπελῶνα, ὅτε βολὴ ὅπλου ἐρρίφθη πλησιέστατα αὐτῶν καὶ ὁ στρατηγὸς κατέπεσε μετὰ τοῦ ἵππου του. Ὁ Strozzi ἔχων τὸ ξίφος ἐν τῇ χειρὶ κατεπήδησεν ἐκ τοῦ ἵππου ἐξαγαγὼν μεγάλην κραυγήν· πάραυτα δὲ ὁ Φερρούκκης ἠγέρθη λέγων·

— Ἡσύχασον, Βερνάρδε, δὲν ἐβλάβην, ὁ ἵππος μου μόνον ἐφονεύθη. Ἀκούεις τὸν κακοῦργον τρέχοντα διὰ τῶν ἀμπέλων; Μὴ καταδιώξῃς αὐτόν· ἰδοὺ οἱ ἄνδρες ἡμῶν τρέχουσιν· ἄφες αὐτοῖς τὴν φροντίδα ταύτην,

Ὀλίγον ὕστερον τοῦ γεγονότος τούτου, ὅπερ ἀφύπνισεν ὅλον τὸ στρατόπεδον τῶν Φλωρεντίνων, ἄνθρωπός τις ἀσθμαίνων καὶ πνευστιῶν ὡδηγεῖτο εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ἱππότων Bacciolini καὶ ἀνήγγελλεν αὐτῷ, ὅτι διὰ μιᾶς βολῆς ὅπλου ἐφόνευσε τὸν Φερρούκκην.

— Εἶσθαι περὶ τούτου βέβαιος ;

— Ἤμην δέκα βήματα μακρὰν αὐτοῦ καὶ τὸν εἶδον καταπεσόντα.

— Καλῶς· φυλάξατε τὸν ἄνθρωπον τοῦτον, αὔριον πρωὶ θὰ μάθωμεν, ἂν εἶπεν ἀλήθειαν.

Μετά τινας ὥρας ὁ Bacciolini ἐμάνθανε παρὰ τῶν κατασκόπων αὐτοῦ τί συνέβη.

Ἅμα ἐχάραξεν ἡ ἡμέρα, ἐκόμισαν πρὸ αὐτοῦ τὸν δόντα τὴν ψευδῆ χαρὰν καὶ ἀντὶ χαιρετισμοῦ πρωϊνοῦ ἐδέξατο αὐτὸν λέγων·

— Θὰ κρεμασθῇς ἀμέσως.

— Πως! Θὰ κρεμασθῶ, διότι ἐφόνευσα τὸν Φερρούκκην ;

— Ἐν πρώτοις δὲν ἐφονεύσατε οὐδέν... Ἐὰν ἕνα ἵππον... Ἀλλὰ καὶ ἂν ἐφονεύετε τὸν στρατηγὸν τῆς Φλωρεντίας, καὶ πάλιν θὰ ἐκρεμᾶσθε. Εἶμαι ἀρχαῖος τοῦ Piro φίλος· δ. ἐξέφυγον ἐκ θαύματος τὰς ἐνέδρας, εἰς τὰς ὁποίας ἐξ αἰτίας σου ἐνέπεσον. Εἶσαι ὁ ὑπολοχαγὸς Φράγκης, Φράγκης ὁ ἀνανδρος, θὰ κρεμασθῇς... Θέλω νὰ σὲ ἴδω κρεμώμενον.

Ὁ δυστυχὴς παρεκάλεσεν, ἱκέτευσεν, ἔπεσεν εἰς εἰς τὴν γῆν.

— Ποία συγγνώμη κακὴ καὶ τρόπος μωρός! Πῶς δύνασαι νὰ λυπῆσαι τόσον τὴν ζωήν σου! Ἐσημειώθης ἐν τῷ ὤμῳ, παρεμορφώθης, δὲ ἔχεις πλέον ὀδόντας. Ἐπρός! Ἐμπρός! Εἰς τὴν ἀγχόνην!

— Ἔλεος! Ἔλεος! ὀμνύω, ὅτι ἐφόνευσα τὸν Φερρούκκην...

— Εἰς τὴν ἀγχόνην! Εἰς τὴν ἀγχόνην! θέλω νὰ χορεύσῃς τὴν τελευταίαν παταβιανὴν ὄρχησιν. [1])

— Ἔπρεπε νὰ τὸν σύρωσιν· ὠρύετο· διὰ τῶν συνεσταλμένων χειρῶν αὐτοῦ ἐλαμβάνετο πάσης χλόης, παντὸς λίθου· ἔκλαιεν, ἔτριζε τοὺς ὀδόντας καὶ ἐπεκαλεῖτο τοὺς ἁγίους, τὸν Θεόν, καὶ τὴν Παναγίαν.

— Εἶνε ἀγεννής! ἔλεγεν ὁ Bacciolini· ἀπέλθωμεν, ἀπέλθωμεν, σπεύσωμεν!

Οἱ στρατιῶται τὸν ἔσυρον, τὸν ἀπώθουν, τὸν ἐκόμισαν μέχρι τῆς ῥίζης καστανέας· ἐνταῦθα διὰ τῆς βίας ὑπήγαγον τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ εἰς βρόχον. Τὸ σχοινίον ἔσπασεν καὶ ἐδέησε νὰ κάμωσι ἐκ νέου τὴν ἐργασίαν· τὴν φορὰν ταύτην ἡ ἐργασία ἐπέτυχε θαυμασίως· ὁ Φράγκης ἐχόρευσε τὸν τελευταῖον παταβιανὸν χορὸν καὶ ἐπειδὴ τὸ σχοινίον ἦτο χονδρόν, ὑπῆρξε μακρὸς ὁ πένθιμος χορὸς τοῦ θανάτου...

Ἐν τούτῳ ὁ Φερρούκης, εἰς ὃν ἐδόθη ἄλλος ἵππος, ἐξηκολούθησεν ἡσύχως τὴν πορείαν. Αἱ μελαγχολικαὶ αὐτοῦ σκέψεις ἐξηφανίσθησαν· ἐγέλα σκώπτων τὸν φόβον, ὃν ἐπροξένησε τῷ Strozzi.

— Σὲ συμβουλεύω νὰ καυχᾶσαι τώρα ἐπὶ τῷ τρόπῳ, καθ' ὃν ἐπαγρυπνεῖς ἐπὶ τῆς ζωῆς μου! Ἡ Bella θὰ σὲ ὑποδεχθῇ καλῶς· εἶσαι καλὸς σωματοφύλαξ! Εἰπὲ λοιπόν, Βερνάρδε, γνωρίζεις ὅτι ἔχω μεγάλην ὄρεξιν ; Ἐπιστρέφοντες θὰ δειπνήσωμεν ἢ θὰ γευματίσωμεν, ὅπως σοὶ ἀρέσκει νὰ ὀνομάζῃς τὸ φαγητὸν τοῦτο, διότι μοὶ φαίνεται ὅτι βλέπω ἤδη ἐν τῷ ὁρίζοντι τοὺς πρώτους τῆς ἡμέρας χρωματισμούς.

Καὶ τῷ ὄντι ῥόδιναι λάμψεις ἐφαίνοντο φωτίζουσαι τὸν οὐρανόν, ὅτε ὁ στρατηγὸς κατέβη πρὸ τῆς σκηνῆς του. Στρατιῶται ἔσπευσαν ἐν σιωπῇ περὶ τοὺς ἱππεῖς καὶ ἀπήγαγον τὰ ὑποζύγια. Ὁ φρουρὸς παρετάχθη καὶ ὁ Φερρούκης καὶ Βερνάρδος εἰσῆλθον. Δύο φωναὶ ἐξῆλθον ἐκ τοῦ στήθους αὐτῶν. Ἡ Bella, ὡραιοτέρα ἢ ἄλλοτε, ἦτο ἐνώπιον αὐτῶν... Ὁ Φραγκίσκος ἐδέξατο αὐτὴν εἰς τὰς ἀγκάλας του·

— Σύ, σύ, ἐνταῦθα! ἔλεγε πληρῶν αὐτὴν θωπειῶν· πῶς ἦλθες;... Τίς σὲ συνώδευσεν;... Διὰ τί ἦλθες; Οὐδὲν θελκτικώτερον, ἁγιώτερον, περιπαθέστερον συγχρόνως τοῦ τρόπου τῆς νέας γυναικός. Μετὰ τὴν νύκτα, καθ' ἣν ἀντήλλαξεν ἐν Santa Maria del Fiore τὸν δακτύλιον αὐτῆς μετὰ τοῦ Φερρούκκη, ἦτο ἡ πρώτη φορά, ἥτις δὲν λησμονεῖται, καθ' ἣν εὑρίσκετο μετ' αὐτοῦ· ἦτο ἡ πρώτη φορά, καθ' ἣν ἡ σύζυγος εὑρίσκετο ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ συζύγου.

— Δὲν ἠδυνάμην νὰ ζῶ πλέον χωρὶς σοῦ ἔλεγεν ἀποσπασθεῖσα ἀπ' αὐτοῦ, ἐρυθριῶσα ἐκ τῶν ἐναγκαλισμῶν τοῦ συζύγου της. Ἀπέκρυψαν ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἦσο ἀσθενής· ὅτε δὲ τὸ ἔμαθον, ἐσκέφθην, ὅτα τὸ καθῆκόν μου ἦτο νὰ εἶμαι πλησίον σου καὶ παρὰ τὴν θέλησιν πάντων ἀνεχώρησα εἰς Πίσαν. Καθ' ὁδὸν ἔμαθον, ὅτι ἀνεχώρησας ἐκεῖθεν. Καλὴν ἡμέραν Βερνάρδε· εἶμαι εὐτυχής, διότι βλέπω καὶ σέ· ὁ Ἰούλιος ἦλθε μετ' ἐμοῦ, καὶ ὁ Batistino (γνωρίζεις, Φραγκίσκε, τὸν σύζυγον τῆς τροφοῦ μου, ἕνα τῶν μαρτύρων τοῦ γάμου ἡμῶν) ἐχρησίμευσέ μοι ὁδηγός· ἀμφότεροι ἐφρόντισαν πολὺ περὶ ἐμοῦ.

— Πῶς! Μετὰ τοιαύτης συνοδίας δυστυχὲς καὶ προσφιλὲς τέκνον, ἦλθες! Σὲ ἀφῆκαν οὕτω ν' ἀναχωρήσῃς! Ἡ Παρθένος μόνη σ' ἔσωσε. Θαῦμα εἶνε, ὅτι δὲν ἔπεσας εἰς τὰς χεῖρας τῶν σκληρῶν Ἱσπανῶν ἢ τῶν ἀγρίων Γερμανῶν!

— Ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος καὶ ὁ πατήρ μου ἤθελον νὰ ζητήσωσι παρὰ τοῦ πρίγκιπος τῆς Orange ἄδειαν· ἀλλ' ἐγὼ ἐσκέφθην, ὅτι τὸ διάβημα τοῦτο δὲν ἦτο ἄξιον, δὲν ἤρμοζεν εἰς τὸ ὄνομα, ὅπερ μοὶ ἔδωκας· ἠρνήθην λοιπὸν τοῦτο. Μετὰ δυσκολίας δὲ κατώρθωσα νὰ πείσω καὶ τὸν Βουοναρρότην νὰ μὴ με ἀκολουθήσῃ· ἀλλ' ἔχει ἄλλα καθήκοντα ἢ ὥστε νὰ ἐπαγρυπνῇ ἐπὶ γυναικός. Ἔπειτα ἐδυνάμην νὰ ἐκθέσω τοιαύτην ὕπαρξιν ; Πρὸ ἑπτὰ ἡμερῶν ἐγκατέλιπον τὴν Φλωρεντίαν, πρὸ ἑπτὰ φρικτῶν ἡμερῶν...

— Θὰ εἶσαι, ἀγαπητή μοι σύζυγος, καταβεβλημένη ὑπὸ κόπου....

— Οὐχί, Φραγκίσκε, ἀφ' ὅτου σὲ εἶδον δὲν εἶμαι πλέον.

Ὁ Φερρούκκης ἔκαμε νεῦμα εἰς τὸν Βερνάρδον. Ὅσῳ δὲ εὐτυχὴς καὶ ἂν ἦτο ἡ Bella, ὅτι εὑρίσκετο μόνη μετὰ τοῦ συζύγου της, ἤθελεν ὅμως νὰ μένῃ ὁ Βερνάρδος πλησίον της ἀνόμη, ἀλλ' ἀπεμακρύνθη. Ἡ αὐλαία δὲν εἶχεν ἔτι καταπέσει καὶ ἡ Bella ἦτο ἐπὶ τῆς καρδίας τοῦ Φραγκίσκου· ὁ κισσὸς περιέβαλλε τὴν δρῦν διὰ τῶν βραχιόνων του.

Μετά τινας ὥρας ὅλον τὸ στρατόπεδον ἐγνώριζε τὴν ἄφιξιν τῆς ὡραίας Φλωρεντίνης. Οἱ μὲν ἀξιωματικοὶ παρεκάλουν τὸν Ἰούλιον νὰ διηγηθῇ αὐτοῖς τὴν μετὰ τῆς Bella πορείαν, οἱ δὲ στρατιῶται τὸν γέροντα Batistino. Ἐγνώριζον δὲ ποίους κινδύνους εἶχε περιφρονήσει, πόσον εἶχε δειχθῆ γενναία, νύκτωρ μὲν πορευομένη διὰ τῶν δασῶν, τὴν δὲ ἡμέραν κρυπτομένη, καὶ διατρέχουσα καθ' ἑκάστην στιγμὴν τὸν κίνδυνον νὰ συλληφθῇ, νὰ αἰχμαλωτισθῇ, ἢ νὰ φονευθῇ. Ὁ Ἰούλιος καὶ ὁ Batistino δὲν ἐπαύοντο ὁμιλοῦντες περὶ τῆς ἀνδρίας καὶ τῆς σταθερότητος αὐτῆς. Ἐπὶ ἑπτὰ νύκτας δὲν ἐγκατέλιπε τὸ ἐφίππιον, γελῶσα διὰ τὰς προφυλάξεις καὶ τοὺς παρελθόντας κινδύνους καὶ περιφρονοῦσα τοὺς μέλλοντας. Δὲν ἦτο δὲ ἀνάγκη μεγάλη πρὸς ἐξέγερσιν τοῦ ποιητικοῦ οἴστρου, τόσον ἑτοίμου νὰ ἐξαφθῇ ἐν Ἰταλίᾳ. Πρὶν ἢ ὁ Φερρούκκης ἐξέλθῃ ἐκ τῆς σκηνῆς του, τὸ στρατόπεδον ἀντήχει ἐκ τῶν στροφῶν, ἐκ τῶν ᾠδῶν, ἐκ τῶν πρὸς τιμὴν τῆς ὡραίας μαχίμου, θετῆς κόρης τῆς Φλωρεντίας ἀσμάτων· ἐξύμνουν αὐτὴν ὡς εὐτυχὲς ἄστρον, ὡς ζῶταν εἰκόνα τῆς τύχης, ὡς ἀσφαλὲς ἐνέχυρον τῆς νίκης. Εἰς σημεῖον χαρᾶς οἱ στρατιῶται ἔθηκαν ἐπὶ τῆς περικεφαλαίας ἄνθος πορτοκαλέας, ῥοιᾶς ἢ κλάδον μύρτου. Ἀπέκειτο δὲ εἰς τὴν εἱμαρμένην τῆς Bella νὰ περιβάλληται διὰ ἔρωτος παντοῦ, ὅπου ἐφαίνετο. Ὅτε δὲ ἐφάνη ὁ Φερρούκκης, ἐξελθὼν ἐκ τοῦ πολεμικοῦ συμβουλίου, ὅπου συνήγαγε τοὺς ἀξιωματικούς του, ἐχαιρετίσθη διὰ χαροποιῶν ἐπευφημιῶν, ὧν τινες, πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν, θὰ ἠνάγκαζον τὴν νέαν γυναῖκα, ἐὰν ἤκουεν αὐτῶν, νὰ κλίνῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ νὰ χρω-

[1]) Σ. Μ. pavane, ὄρχησις παταβιανή, χορὸς σοβαρὸς χορευόμενος ὑπὸ ἀνάκτων καὶ ἀνασσῶν καὶ τῶν περὶ αὐτοὺς ἐν πολυτελεῖ καὶ ἑλκομένῃ στολῇ.

ματίσῃ τὰς παρειὰς διὰ χρώματος τῆς αἰδοῦς.

Παρὰ τῆς Bella καὶ τοῦ Ἰουλίου ἔμαθεν ὁ Φερρούκκης τὰ συμβαίνοντα ἐν Φλωρεντίᾳ· ὁ κυβερνήτης καὶ οἱ ἀρχηγοὶ τῆς Ἀμύνης διέταξαν τὸν Μαλατέσταν νὰ προσβάλῃ σπουδαίως τοὺς Ἱσπανοὺς καὶ τοὺς Γερμανούς, ἐξασθενήσαντας ἐκ τῶν ἀποσπασθέντων ὑπὸ τοῦ Μαραμάλδου, Bacciolini καὶ Vitello. Ὁ Μαλατέστας κατ' ἀρχὰς ἀντέστη προτείνων λόγους καλοὺς ἢ κακούς· ἀλλ' ὁ Βουοναρρότης ἀπήντησεν αὐτῷ, ὅτι ὁ καιρὸς τῶν δισταγμῶν παρῆλθεν, ὅτι τὸ σῶμα τοῦ Φερρούκκη ἐπλησίαζε καὶ δὲν ἔπρεπε ν' ἀφήσῃ τὸν πρίγκιπα τῆς Orange νὰ προσβάλῃ αὐτὸν καὶ νὰ καταβάλῃ ὑπὸ τὸ βάρος ὅλων τῶν δυνάμεών του· ἡ δὲ ὥρα τῆς ἐλευθερίας ἤχησε τέλος. Ἐπειδὴ τὸ συμβούλιον ὁλόκληρον ὑπεστήριζε τὸν Μιχαὴλ Ἄγγελον, ὁ Μαλατέστας ἠναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ εἶχεν ἀποφασισθῇ νὰ μὴ ἀφήσωσι πλέον μήτε ἡσυχίαν μήτε ἀνάπαυσιν εἰς τὸν ἐχθρόν.

— Οὕτω, φίλοι μου, δὲν θὰ εὕρωμεν πλέον ἐμπόδια ἔμπροσθεν ἡμῶν καὶ δὲν θὰ παρεμποδίσωσιν ἡμᾶς οὔτε ὁ Μαραμάλδος οὔτε ὁ Bacciolini οὔτε ὁ Vitello ἡνωμένοι ἢ κεχωρισμένοι. Ἐὰν δὲ διενοοῦντο τοῦτο καὶ εἶχον τὸ θάρρος, ἐν τῇ γεφύρᾳ Squarcia-becconi ὤφειλον νὰ φράξωσιν ἡμῖν τὴν ὁδόν. Εἰς τὴν Φλωρεντίαν λοιπόν! Εἰς τὴν Φλωρεντίαν! Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ἐπιφυλάττει ἡμῖν τὴν τιμὴν νὰ ἐλευθερώσωμεν τὴν πόλιν, ἣν προστατεύει. Θ' ἀναζεύξωμεν λοιπὸν ἄνευ βραδύτητος τὸ στρατόπεδον, θὰ φθάσωμεν εἰς Medicina καὶ θὰ διευθυνθῶμεν εἰς Moutale διὰ τῆς εἰς τὸ ὄρος ἀγούσης ὁδοῦ. Πρέπει μετὰ μίαν ὥραν νὰ ἐίμεθα ἐν πορείᾳ. Ἀπέλθετε φίλοι μου, δότε τὰς διαταγὰς ὑμῶν.

Μετ' ὀλίγον αἱ σάλπιγγες ἤχησαν, τὸ στρατόπεδον ἀνέζευξεν, οἱ ἱππεῖς ἵππευσαν καὶ ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ ἀνεχώρησεν. Ὁ Φερρούκκης περιήρχετο διατάττων, ἐπαγρυπνῶν, ἐνθαρρύνων τοὺς πάντας διὰ τῆς γαλήνης τοῦ προσώπου του. Ὅτε δὲ τὸ κύριον τοῦ στρατοῦ σῶμα ἐτέθη εἰς κίνησιν, ἡ Bella ἐφάνη ἔχουσα περὶ ἑαυτὴν τοὺς δύο ἀδελφούς της τὸν Βερνάρδον καὶ τὸν Ἰούλιον. Ἦλθε δὲ ἐπιβαίνουσα ἐπὶ ἵππου ὑπερηφάνου, ὃν μετὰ χάριτος ἐκυβέρνα, καὶ ἔστη παρὰ τῷ Φερρούκκῃ, ὅστις μειδιῶν ἐχαιρέτισεν αὐτὴν διὰ τοῦ ξίφους. Ἔκλινε καὶ ἐπί τινα στιγμὴν οἱ πλόκαμοι τῆς μελαίνης κόμης αὐτῆς ἠνώθησαν μετὰ τῆς ἀργυρᾶς χαίτης τοῦ ὑπερηφάνου ἵππου της. Τότε ἀντήχησαν τὰ Ζήτω τῶν στρατιωτῶν· εἷς δὲ τῶν ἀξιωματικῶν τῆς συνοδίας, ἵνα εὐχηθῇ αὐτῇ τὸ ὡς εὖ παρέστης, προσήνεγκεν ἐν ὀόματι τοῦ στρατοῦ δέσμην μεγάλην, ἣν μετὰ χάριτος ἐδέξατο καὶ ἔθηκεν ἔμπροσθεν τοῦ ἐφιππείου της. Λοχαγόν τινα διερχόμενον κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐκάλεσεν ὁ Φερρούκκης·

Ceri, Ceri, ἐλθὲ λοιπὸν νὰ σφίγξῃς τὴν χεῖρα τῆς Bella ἥτις ὀλιγώτερον τρέμει ἢ κατὰ τὴν νύκτα καθ' ἣν ἐν Santa-Maria del Fiore ἐχρησίμευσας ἡμῖν ὡς μάρτυς τοῦ γάμου ἡμῶν. Δὲν εἶνε ἀληθὲς γέρω Batistino;

— Γεννᾶιος ἐγενόμην ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐδώκατέ μοι τὸ ὄνομα ἡμῶν, Φερρούκκη.

Καὶ τοὺς λόγους τούτους λέγοντος ἡ Bella ἔτεινε τοὺς δακτύλους της, ἐφ' ὧν ὁ Ceri ἐπέθηκε φίλημα.

Ἤλλαξε τὸ σύνθημα, Βερνάρδε, ἐπανέλαβε γελῶν ὁ Φερρούκκης. Δὲν πρέπει πλέον νὰ ἐπαγρυπνῇς δι' ἐμέ, ἀλλὰ διὰ τὴν Bella... Bella, μὴ κράτει τοὺς χαλινοὺς τοῦ ἵππου σου τόσον πλησίον, θὰ ποκάμῃς καὶ ἔχομεν μακρὰν πορείαν νὰ ὁδοιπορήσωμεν.

Ὁ Βερνάρδος μὴ φροντιζέτω περὶ ἐμοῦ. Βλέπω ὅτι ὑπῆρξε καλὸς· σοὶ διηγήθη, Φραγκίσκε, τὰς παραγγελίας μου, τὰς ὁποίας ἐπαναλαμβάνω. Καθῆκον ἔχει νὰ ἐπαγρυπνῇ ἐπὶ σοῦ, διότι ἐγὼ δὲν εἶμαι ὁ στρατηγός του.

Οὕτως ὁμιλοῦντες ἐπορεύοντο, ἀνταλλάσσοντες λόγους φιλικούς, βλέμματα γλυκέα καὶ ὅτε ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἠκούετο ὁ κρότος πυροβόλου, ἀπαντῶσα εἰς τὴν σιωπηλὴν ἐρώτησιν τοῦ συζύγου αὐτῆς, ἡ Bella ἐκίνει χαριέντως τὴν κεφαλήν, ἵνα δείξῃ, ὅτι οὐδένα εἶχε φόβον, ἐκεῖνος δὲ δι' ὀφθαλμοῦ συγκεκινημένου τὴν εὐχαρίστει ἐπὶ τῷ θάρρει αὐτῆς.

(Ἕπεται τὸ τέλος)

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Ἡ συνδρομὴ εἶναι ἐτησία καὶ προπληρωτέα:

Διὰ τὰς Ἀθήνας..... ν. δρ. 10

Διὰ τὰς ἐπαρχίας..... δρ. 12

Διὰ τὸ ἐξωτερικὸν..... φράγ. 15

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ